

12.6.2019

Sanomalehtien Liitto

Mediakasvatuksen asema perusopetuksessa

Terhi Hyvönen, Emilia Valtola & Kati Valta

KUULAS
HELSINKI

IPG MB

Sisältö

- 1 – Tutkimuksen tausta
- 2 – Tutkimuksen toteutus
- 3 – Tutkimuksen aiheet
- 4 – Vastaajien taustatiedot
- 5 – Tulokset
- 6 – Johtopäätökset & suositukset
- 7 – Liitteet

Tutkimuksen tausta

Sanomalehtien Liitto halusi selvittää, mitä mediakasvatus perusopetuksessa uuden opetussuunnitelman aikana käytännössä tarkoittaa. Selvityksessä tarkasteltiin muun muassa millaisia työkaluja opettajilla on käytössään ja miten luotettavien ja vastuullisten medioiden ja uutisten eroja koulujen arjessa käsitellään.

Tutkimuksen toteutus

Tutkimusmenetelmä

Tutkimus toteutettiin kahdessa osassa. **Kyselytutkimus** (N=447) tehtiin kvantitatiivisena online-kyselynä opettajille. Kysely lähetettiin Suomen rehtorit ry:n kautta sen jäsenille, joita pyydettiin jakamaan kyselyä opettajille vastattavaksi. Lisäksi kyselytutkimuslinkkiä jaettiin sosiaalisessa mediassa eri opettajaryhmissä, ja eri aineenopettajajärjestöt jakoivat viestiä eteenpäin jäsenilleen joko heidän sosiaalisessa mediassaan tai uutiskirjeessään. Sanomalehtien Liitto jakoi myös kyselylinkkiä omalle listalleen. Kysely sisälsi sekä asteikollisia että avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastaaminen kesti noin 8 minuuttia.

Kyselyn vastaajista rekrytoitiin **8 yläkoulun opettajaa** puhelinhaastatteluihin, jotta selvityksessä saataisiin käsitys siitä, miten mediakasvatus toteutuu käytännössä yläkouluissa. Tutkimuksen laadullinen osuus toteutettiin **puolistrukturoituna puhelinhaastatteluin**a. Yhden haastattelun kesto oli noin 30 minuuttia. Haastattelut analysoitiin luokittavan laadullisen analyysin avulla

= Raportoinnissa viitataan kvantitatiiviseen kyselyyn (N=447)

= Raportoinnissa viitataan laadullisen tutkimuksen puhelinhaastatteluihin (N=8)

Tutkimuksen toteutus

Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat peruskoulun opettajat ympäri Suomea. Kyselyyn vastasi sekä **luokanopettajia (N=185)** ja **aineenopettajia (N=279)**. Osa opettajista kertoi olevansa sekä luokanopettaja että aineenopettaja.

Puhelinhaastatteluihin osallistui yhteensä 8 opettajaa, joista 3 oli äidinkielen ja kirjallisuuden opettajia, 2 historian ja yhteiskuntaopin opettajia, 2 kuvataiteen opettajia sekä 1 tietotekniikan, matematiikan, fysiikan ja kemian opettaja.

Tutkimuksen aiheet

Mediakasvatuksen käytännön toteutus

Mediakasvatuksen sisällöt ja median, mediasisältöjen sekä mediataitojen opettaminen käytännössä. Projektit ja työtavat mediakasvatuksessa.

Näkemykset mediakasvatuksesta

Mediakasvatuksen ja sen eri osa-alueiden tärkeys, oppilaiden mediataidot sekä muutokset mediakasvatuksessa

Mediakasvatus ja opetussuunnitelma

Uuden opetussuunnitelman tuntemus mediakasvatuksen osalta, ja sen tuomat muutokset.

Osaaminen ja tiedontarve

Omat taidot mediakasvatuksessa ja tuen tarve eri osa-alueilla.

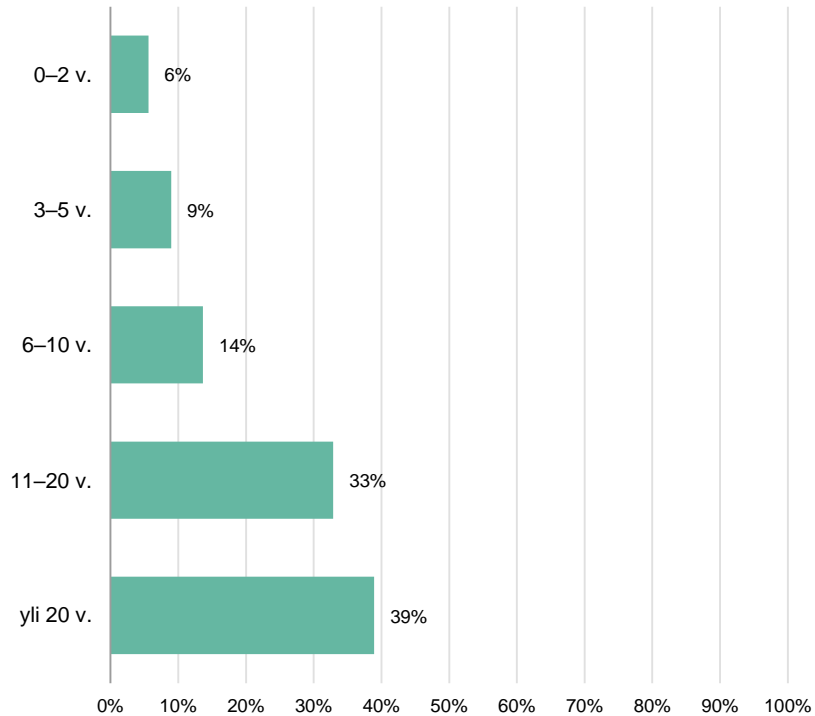

—
**Vastaajien
taustatiedot**
—

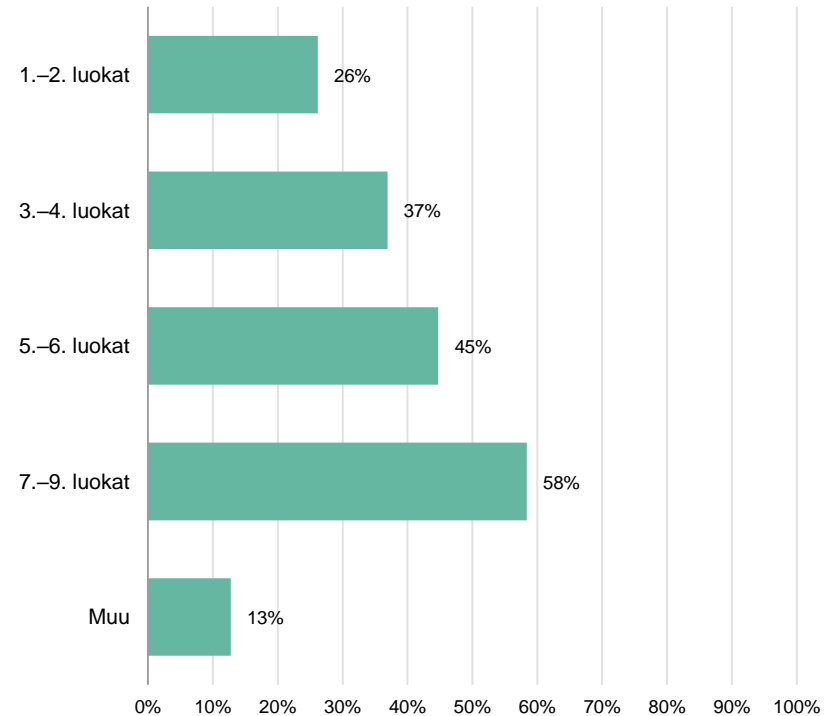

Vastaajien taustatiedot

Vastaajien työskentelyvuodet

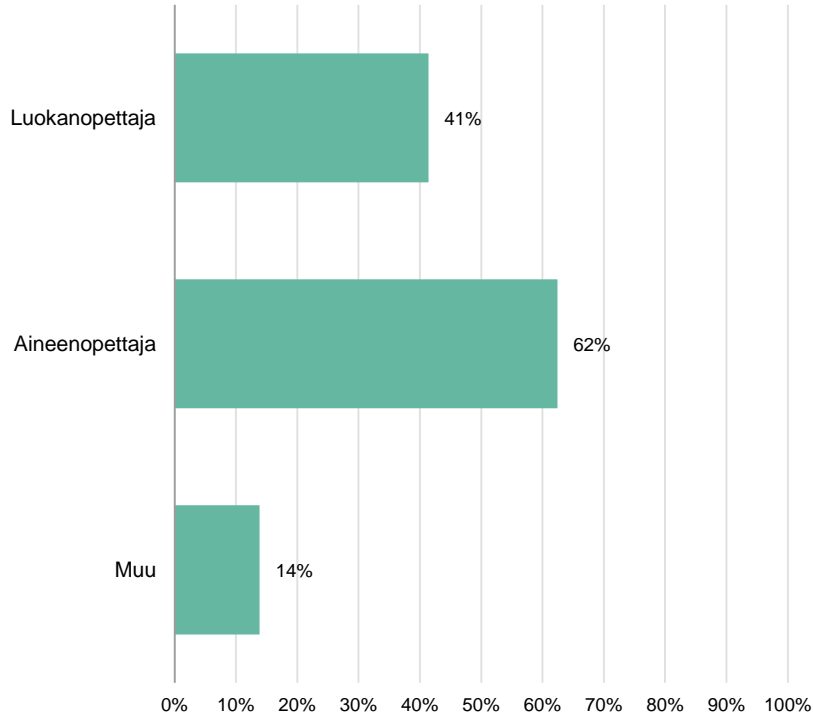
Opetettavat luokka-asteet

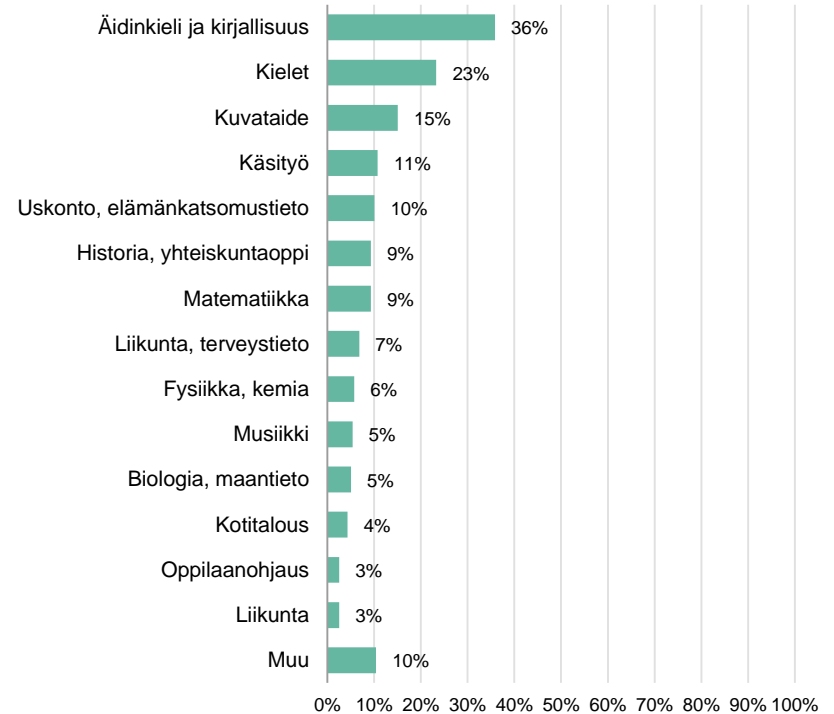

Vastaajien taustatiedot

Opettajat

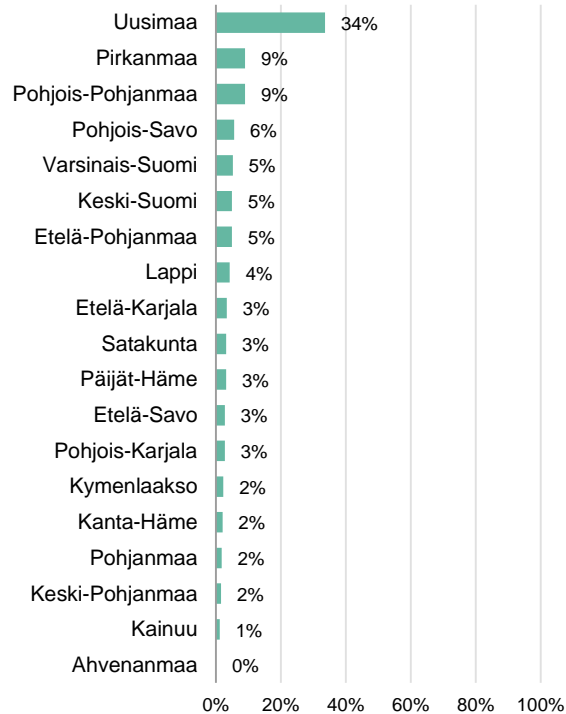
Opetettava aine

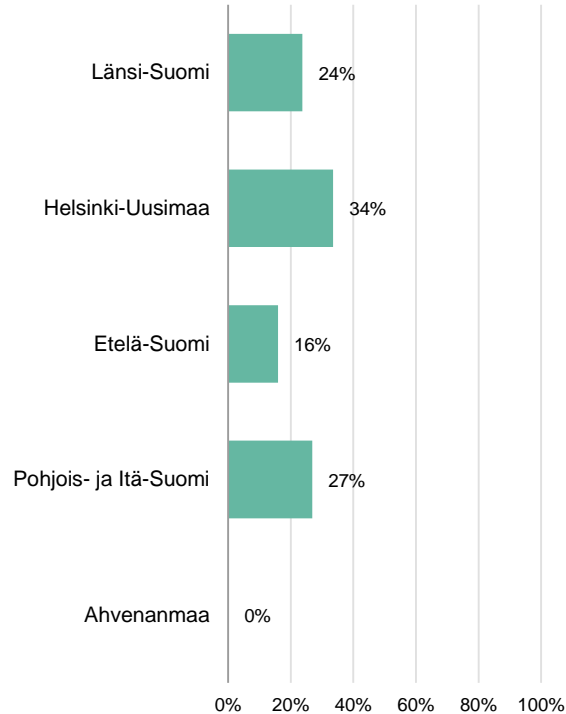

Vastaajien taustatiedot

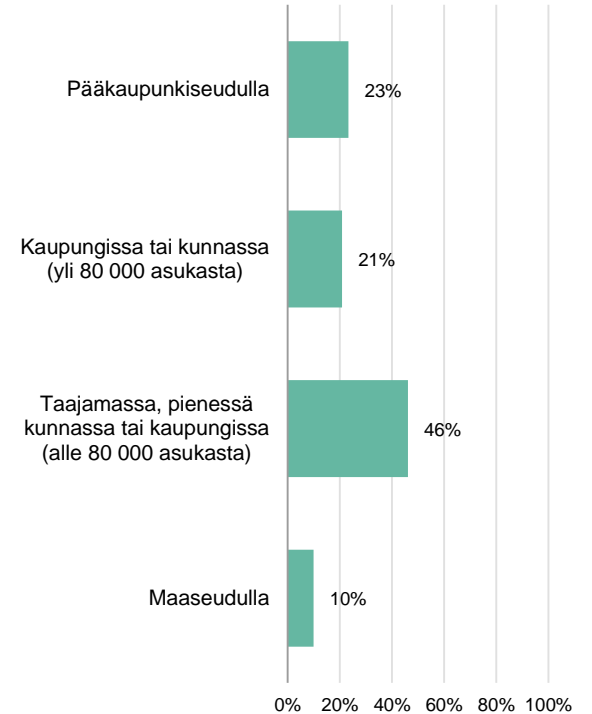
Jakautuminen kunnittain

Jakautuminen alueittain

Työskentelyalue

Tulokset

Yhteenveto

Yhteenveto

1/3 opettajista ei vielä tunne mediakasvatusta uuden opetussuunnitelman osalta.

66 % opettajista tuntee opetussuunnitelman mediakasvatuksen osalta vähintään melko hyvin. Toisaalta 30 % kertoo tuntevansa sen melko huonosti.

Mediakasvatus koetaan erittäin tärkeäksi, ja sen rooli käytännön opetuksessa on kasvanut.

62 % opettajista näkee mediakasvatuksen erittäin tärkeänä. Samalla kun sen merkitys ja tarve on kasvanut, myös sen määrä opetuksessa on kasvanut lähes puolella opettajista. Puolella opettajista sen määrä on pysynyt samana.

Suurimmat haasteet liittyvät digitaalisuuteen ja dataan.

41 % opettajista kokee mediakasvattajan taitonsa hyväksi. Tukea kaivataan erityisesti algoritmien lukutaidossa, datanhallinnassa ja tietoturvasa sekä digitaaloissa.

Top 3 mediakasvatuksen sisällöt opetuksessa

1. Tiedonhaun taidot
2. Digitaidot erilaisten sovellusten ja laitteiden käyttö
3. Kriittinen medialukutaito ja lähdekritiikki

Top 3 tärkeimmät osa-alueet mediakasvatuksessa

1. Kriittinen medialukutaito ja lähdekritiikki
2. Tiedonhaun taidot
3. Ymmärrys median toiminnasta

Top 3 opettajien vahvuudet mediakasvatuksessa

1. Kriittinen medialukutaito ja lähdekritiikki
2. Tiedonhaun taidot
3. Mainonnan lukutaito

Yhteenveto

Yläkouluopettajilla mediakasvatuksen sisällöt vaihtelevat opetettavan aineen mukaan. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa käsitellään laajasti eri teemoja, kun taas kuvataiteessa keskitytään visuaaliseen lukutaitoon, historiassa ja matemaattisissa aineissa lähdekritiikkiin ja yhteiskuntaopissa mediataitoja käsitellään etenkin ajankohtaisten aiheiden kautta.

Kriittinen medialukutaito ja lähdekritiikki nähdään erittäin tärkeänä, sillä media on vahvasti läsnä jokapäiväisessä elämässä. Opettajat korostavat etenkin sitä, miten tunnistaa luotettava lähde epäluotettavasta. Oppilailta on eniten haasteita juurikin kriittisessä medialukutaidossa ja lähdekritiikissä sekä tiedonhaun taidoissa.

Mediakasvatuksen tärkeyteen ovat vaikuttaneet etenkin viestintäympäristön muutos, nuorten median käytön muutos sekä globalisaatio. Tiedon määrän lisääntyessä oppilaiden tulisi opettajien mukaan olla entistä valppaampia valeutisten ja median toiminnan ymmärtämisen suhteen. Oppilaiden tulisi oppia, miten heihin vaikutetaan mediassa ja miten puolestaan he voivat toimia itse vaikuttajina.

Esteet mediakasvatuksen tiellä

Ajanpuute

Resurssien puute ja toimimattomuus

Opettajien oma osaaminen

Nuorten ja opettajien motivaatio

—
**Mediakasvatuksen
käytännön toteutus**
—

Mediakasvatus

Yläkoulussa mediakasvatuksesta spontaanisti esiin nousevat teemat liittyvät mediakriittisyyteen, eri medioiden lukutaitoon, visuaaliseen lukutaitoon ja mediasisältöjen tuottamiseen.

Mediakriittisyys

Moni nosti mediakasvatuksesta esille mediakriittisyyden ja kriittisyyden luettua ja nähtyä materiaalia kohtaan. Opettajat kertoivat, että mediakasvatuksen avulla oppilaat oppivat tunnistamaan, mikä pitää paikkansa ja miten lukea tekstejä rivien välistä.

"Siitä tulee mieleen vaikka mitä! Lähinnä, että oppii tuntemaan mitä siinä on ja mitä se tarkoittaa ja painoittaisin kriittistä suhtautumista, että oppii lukemaan rivien välistä. Tekijänoikeudet, tietoturva miten netissä ollaan ja oma tuottaminen kuuluvat myös mediakasvatukseen."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Eri medioiden lukutaito

Opettajat korostivat mediakasvatuksessa eri medioiden lukutaito. Erityisesti lehtien, internetin, joukkoviestinnän ja sosiaalisen median lukutaito nousivat esiin.

"Medianlukutaito, johon kuuluu lehdet internet, joukkoviestintä ja sosiaalisen median lukutaito ja visuaalinen lukutaito kuten kuvat videot ja graafit."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Visuaalinen lukutaito

Visuaalinen lukutaito nousi spontaanisti esiin, ja sen merkityksen koettiin kasvavan tulevaisuudessa, sillä tulevaisuuden media on entistä visuaalisempaa.

"Media on suurelta osalta visuaalista. Fakta tulee kirjoitettuna, mutta se, millä vaikutetaan tiedostamattomaan, tulee enimmäkseen visuaalisena "tekstinä", myös visuaalisten tekstien lukutaito olisi tärkeää."

-Kuvataiteen opettaja

Omien mediasisältöjen tuottaminen

Toisaalta mediakasvatukseen nähtiin kuuluvan omien mediasisältöjen tuottaminen ja se, miten oman viestinsä voi tuoda esiin eri medioiden avulla.

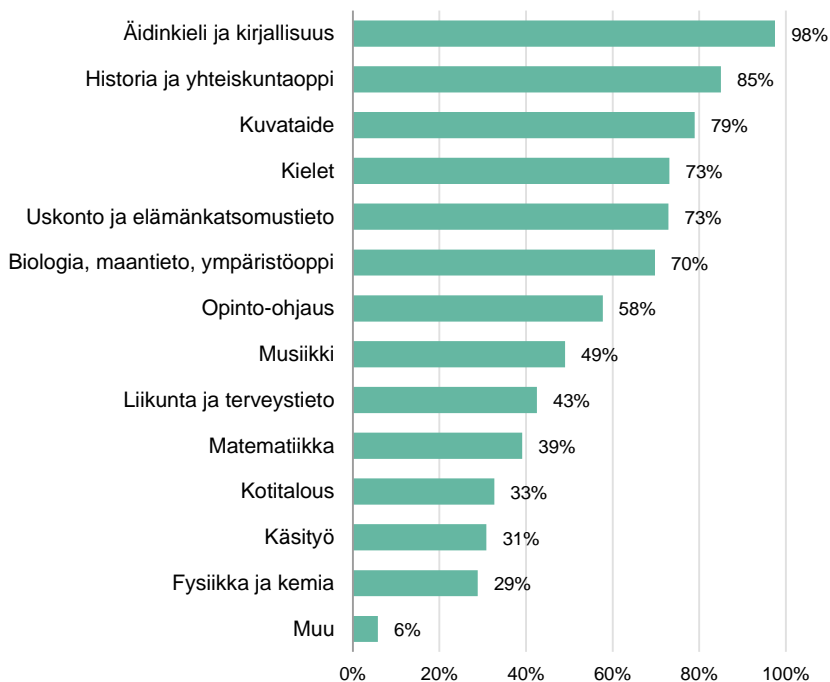
"Mediakasvatukseen kuuluu mediakriittisyys, median käyttöaidot itse kuluttajana, mutta myös miten mediaa voi tai eri medioita voi käyttää oman viestinsä tuomiseen. Ehkä siinä sellaiset pääasiat."

-Kuvataiteen opettaja

Mediakasvatus eri oppiaineissa

Minkä oppiaineiden tavoitteisiin mediakasvatus mielestäsi kuuluu?

Muu, mikä:
Tietotekniikka

Mediakasvatuksen nähdään kuuluvan jossain määrin kaikkien oppiaineiden tavoitteisiin

Silti mediakasvatus yhdistettiin **enemmän humanistisiin aiheisiin kuin matemaattisiin tai käytännön läheisiin aiheisiin**, kuten käsityöhön ja kotitalouteen.

Aineenopettajien mielestä mediakasvatus kuului luokanopettajia useammin kielten, historian ja yhteiskuntaopin, opinto-ohjauksen, liikunnan ja terveystiedon sekä kotitalouden opettamiseen.

Mediakasvatuksen käytännön opetus ja se millaisia asioita painotetaan vaihtelee yläkoulussa oppiaineittain. Opettajat hyödyntävät monipuolisesti eri välineitä, mutta samaan aikaan koetaan, ettei kasvatukselle jää riittävästi aikaa.

Mediakasvatus käytännössä 1/2

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa käsiteltiin laajasti eri teemoja, kuten median luotettavuutta, propagandaa, vale uutisia, mainoksia, sananvapautta ja lähdekritiikkiä. Lisäksi käsiteltiin sitä, miten median kautta voidaan vaikuttaa ihmisiin, ja miten kuvia voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä. Oppilaat pääsivät itse tekemään aiheeseen liittyviä töitä, kuten uutisia. Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat kertoivat, että mediakasvatus painottui 8. luokalle opetussuunnitelman takia.

"Ajankohtaiset aiheet nostetaan esille. 7 luokalla keskitytään sanomalehtiin. 8 luokalla on vaikuttaminen ja käydään läpi vaikuttavaa valokuvaa ja propagandaa, ja siinä tulee, miten median kautta voi vaikuttaa ihmisiin, esimerkiksi mielipidekirjoituksilla."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Historian ja yhteiskuntaopin opettajat kertoivat hyödyntävänsä yhteiskuntaopissa paljon ajankohtaisia aiheita ja uutisia, kun taas historiassa keskityttiin enemmän lähdekriittisyyteen. Yhteiskuntaopissa mediakasvatus oli enemmän läsnä kuin historiassa, sillä mediakasvatus saatiin sidottua ajankohtaisten aiheiden takia paremmin yhteiskuntaopin muihin sisältöihin. Opettajat kokivat, että historiassa oli niin paljon opetettavaa, etteivät he ehtineet käydä siinä yhtä hyvin mediakasvatuksen sisältöjä läpi.

"Ysejä yritän ohjata seuraamaan uutisia ja ajankohtaisia aiheita ja yritän motivoida heitä siihen kokeiden aikaan ja yllätystesteillä. Pakko on tehokkain motivaattori. Ja nostan ajankohtaisia aiheita tunneilla käsittelyyn, kun on jotain merkittävää tapahtunut. Lisäksi saatetaan katsoa uutista yhdessä."

-Historian ja yhteiskuntaopin opettaja

Mediakasvatus käytännössä 2/2

Kuvataiteen opettajilla visuaalisuus oli luonnollisesti vahvasti läsnä opetuksessa. He keskittyivät mediakasvatuksessa eri medioiden kuvien käsittelyyn ja oppilaat pääsivät itse tekemään kuvia eri medioihin. Opetuksessa hyödynnettiin myös esimerkiksi aikakauslehden kuvia tai Instagramissa olevia kuvia.

"Tutustutaan johonkin aikakauslehteen ja sen tapoihin. Katsotaan millaisia kuvia siellä on. Voidaan myös katsoa jonkun tyypin Instagram-profiilia, tai televisiouutisista. Se voi olla esimerkiksi aiheeseen orientoivaa tai jonkin tehtävän perusta"

-Kuvataiteen opettaja

"Tietotekniikassa nettihakutehtäviä, sillä googlalla löytyy myös vääriä vastauksia, eli pommittaa virheellisiä linkkejä. Opetan myös miettimään ennen kuin klikkaa. Euron iPhonea ei ole."

-Tietotekniikan, matematiikan, fysiikan ja kemian opettaja

Tietotekniikassa, fysiikassa, matematiikassa ja kemiassa keskityttiin enemmän tiedonhakuun ja lähdekriittisyyteen. Matematiikan, fysiikan, kemian ja tietotekniikan opettaja kertoi opettavansa tietotekniikassa tiedonhakua ja siihen liittyvää kriittisyyttä. Lisäksi tunneilla paneuduttuun fysiikan ja kemian lähdekriittisyyteen.

"Opetustyössä jää aivan mitättömään osaan, mikä on harmi. Se ei oo juurikaan historiassa, vaikka kyllä tulee lähdekriittisyyttä mutta että puhuisi nimenomaan mediakasvatuksen osalta. Se on koko peruskoulun ongelma. Äidinkielessä sitä tulee kyllä mutta se ei riitä."

-Historian ja yhteiskuntaopin opettaja

Opettajat käyttivät apuna **oppimateriaaleja ja niissä olevia tehtäviä** sekä **ajankohtaisia aiheita**, joita hyödynnettiin etenkin äidinkielessä ja kirjallisuudessa sekä yhteiskuntaopissa. Lisäksi opettajat hyödynsivät sosiaalista mediaa, uutisia ja mainoksia.

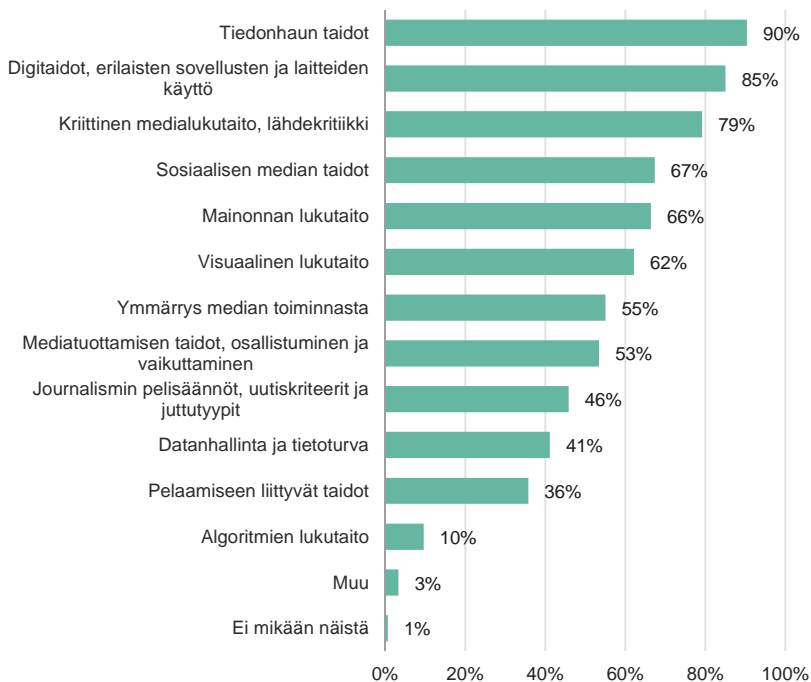
Toisaalta muutama opettaja myönsi, **ettei ehtinyt opettaa mediataitoja tai mediaan liittyviä asioita niin paljon kuin olisi halunnut.**

Mediakasvatuksen sisällöt

Mediakasvatuksen sisällöt

Mitkä seuraavista mediakasvatuksen sisällöistä ovat mukana opetuksessasi?

Tiedonhaun taidot ovat yleisin sisältö mediakasvatuksen opetuksessa

Toiseksi eniten opeteltiin digitaatioita ja kolmanneksi eniten kriittistä medialukutaitoa ja lähdekritiikkiä.

Datanhallinta ja digitaatio sekä pelaamiseen liittyvät taidot olivat opetuksessa mukana useammin luokanopettajilla kuin aineenopettajilla. Aineenopettajat taas opettivat useammin lähdekritiikkiä ja mediatuottamisen taitoja. Tästä käy ilmi, että **alakoulussa keskitytään enemmän konkreettisiin taitoihin, kuin yläkoulussa.**

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat opettivat useampia mediakasvatuksen sisältöjä kuin muut opettajat. He opettivat eniten kriittistä medialukutaitoa, lähdekritiikkiä sekä tiedonhaun taitoja.

Muu, mikä:
Tekijänoikeudet

Mediakasvatuksen sisällöt 1/4

Kriittistä medialukutaitoa ja lähdekritiikkiä käsitellään esimerkkien avulla

Kaikki haastateltavat yläkouluopettajat kertoivat käsittelevänsä kriittistä medialukutaitoa ja lähdekritiikkiä oppitunneillaan. Opettajat kävivät kriittistä medialukutaitoa läpi esimerkkien, kuten MV-lehden tekstien ja uutisankkojen avulla, **jotta oppilaat oppisivat tunnistamaan luotettavan uutisen epäluotettavasta**. He kävivät näissä esimerkeissä tarkemmin läpi muun muassa sitä, kuka on kirjoittanut tekstin ja mitä lähteitä on käytetty.

Lähteitä ylipäättään etsittiin internetistä ja tutustuttiin siihen, **miten lähteitä merkitään ja miten luotettava lähde tunnistetaan**. Lähdekriittisyys korostui etenkin historiassa, jossa käytiin läpi ensi- ja toisen käden lähteet.

Kuvataiteen opettajat kertoivat opettavansa kriittistä medialukutaitoa silloin, kun **oppilaat etsivät kuvia internetistä. Oppilaat arvioivat tällöin kuvien ja niiden lähteiden luotettavuutta**. Kuvataiteen opettajat kertoivat myös käsittelevänsä kuvien manipulointia ja miten sillä voidaan vaikuttaa ihmisten tulkintoihin. Oppilaat pääsivät itse käytännössä manipuloimaan kuvia ja näkemään kuinka helppoa se on.

"Historiassa puhutaan lähteistä ja mitä ne on. Sekin jää sisältöjen varjoon mutta puhutaan, miksi se on tuotettu, onko se ensi- vai toisen käden lähde, miten kuvaa, elokuvaa, proosaa, propagandaa ja mainoksia tulkitaan. Ne ovat tärkeitä taitoja elämän kannalta. Vaikka koko ajan sisältöjä joutuu karsimaan, eikä se ole pääosassa."

– *Historian ja yhteiskuntaopin opettaja*

Mediakasvatuksen sisällöt 2/4

Tiedonhaun taidoissa painotetaan luotettavan tiedon etsimistä

Tiedonhaun taidot nähtiin olennaisena osana mediakasvatusta. Oppilaiden tuli esimerkiksi etsiä jokin tieto internetistä, minkä jälkeen tuloksia ja niiden luotettavuutta tarkasteltiin yhdessä.

Yläkouluopettajat kokivat, että **oppilailla oli haasteita erityisesti tiedonhaun taidoissa**. Oppilaat eivät monesti jaksaneet paneutua aiheeseen, vaan he saattoivat käyttää lähteenä ensimmäistä hakutulosta. Heidän oli myös vaikea tunnistaa olennainen tieto epäolennaisesta.

"Googlea ja Bingiä käyttäen pitää esimerkiksi selvittää Puijon tornin korkeus. Katsotaan, mistä löytyy helpoiten, ja mikä on luotettavin tieto. Onko se vaikka Wikipedia tai Kuopion kaupungin sivusto."

–Tietotekniikan, matematiikan, fysiikan ja kemian opettaja

Sosiaalisen median taidot keskittyvät etenkin somekäyttämiseen

Monet yläkouluopettajat olivat opettaneet **sosiaalisen median taitoja, koska ne olivat vahvasti läsnä nuorten arjessa**. Nuorten kanssa käytiin läpi, miten sosiaalisessa mediassa ja internetissä tulisi käyttäytyä.

Muun muassa Instagramia käytettiin apuna sosiaalisen median taitoja opettaessa. Nuorten kanssa käytiin läpi millaisia kuvia ihmiset julkaisevat, millaisia kuvia kannattaa julkaista ja mitä kuvat viestivät.

"Käydään läpi millaisia kuvia ihmiset julkaisee ja millaisia kuvia kannattaa julkaista, vaikka somessa ja Instagramissa. Katsotaan mitä ne kuvat kertoo ja mitä ihmiset haluaa kertoa. Nuorille tuttu kanava niin helpompi edetä, että mitä esim. taiteella halutaan viestiä kun hekin jonkin verran osaa sanoa, että millaista henkilöbrändiä he haluaa luoda. Ja meillä on konkreettinen kuvagalleria Instagramissa. Päivitän kuvataiteen omaa instatiliä, joka toimii myös työvälineenä."

–Kuvataiteen opettaja

Mediakasvatuksen sisällöt 3/4

Mainonnan lukutaitoa käsitellään, jotta oppilaat osaisivat tunnistaa ja tulkita mainoksia

Kuten muitakin sisältöjä myös mainonnan lukutaitoa käsiteltiin esimerkkien avulla: **miten tunnistaa mainos uutisesta ja miten mainoksia ylipäätään pitäisi tulkita.** Lisäksi mainontaa tarkasteltaessa käsiteltiin mainonnan luotettavuutta ja kriittistä lukutaitoa.

"Pelataan oppimislejää ja niiden ympärillä pyörii mainoksia. Mietitään, millaisia mainoksia reunoilla on."

–*Tietotekniikan, matematiikan, fysiikan ja kemian opettaja*

Visuaalista lukutaitoa opetetaan etenkin kuvien avulla

Visuaalisen lukutaidon merkityksen koettiin kasvavan, sillä mediat ovat vahvasti visuaalisia erityisesti niiden medioiden osalta, joita nuoret itse käyttävät. Yläkoulupettajat käsitelivät mm. **saman kuvan käyttöä eri konteksteissa, kuvilla vaikuttamista, propagandaa ja kuvien manipulointia.** Opettajat kokivat tärkeäksi, että oppilaat oppisivat lukemaan kuvia ja olemaan kriittisiä kuvia kohtaan.

"Katsottu piirros, jossa toiset näkee ankan ja toiset kanin. Ja esimerkkejä, joissa kuva voi olla sama eri medioissa mutta kuvateksti on eri. Esimerkiksi saman kuvan uudelleen käyttö eri jutuissa. Käyty läpi miten kuvalla voi vaikuttaa tunteisiin, propagandaa ja miten kuvia voi käyttää väärin. Mainoskuvan analyysiä ja siitä on ihan tehtäviä kirjassakin."

–*Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja*

Pelaamiseen liittyvät taidot opetetaan muiden sisältöjen ohessa

Eryyisesti **miesopettajat olivat opettaneet pelaamiseen liittyviä taitoja.** Esimerkiksi haastateltu tietotekniikan, matematiikan, fysiikan ja kemian opettaja oli käyttänyt erilaisia oppimislejää, joiden reunoilla pyöri mainoksia. Samassa yhteydessä tarkasteltiin mainontaa ja sen luotettavuutta.

"Seiskojen kanssa lähdetty tietokonepeleistä, millasilla visuaalisilla keinoilla esitellään hahmoja, ketkä hyviksiä ketkä pahiksi. Oppilaat suunnittelee pelihahmoja ja siirtävät tietokoneelle ja jatkavat photoshopilla. Voimauttavaa, oppilas saa aikaan oikean näköistä jälkeä."

–*Kuvataiteen opettaja*

Mediakasvatuksen sisällöt 4/4

Journalismin pelisäännöt, uutiskriteerit ja juttutyypit ovat osa äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta

Journalismin käsittely keskittyi äidinkieleen ja kirjallisuuteen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat kertoivat, että he käyvät journalismin pelisääntöjä, uutiskriteereitä ja juttutyyppejä läpi etenkin 8. luokalla. Tällöin paneudutaan tarkemmin **valemediaan, eri tekstityyppeihin ja -lajeihin, ja miten niillä pyritään vaikuttamaan**. Opettajat kertoivat oppilaiden lukevan ja tekevän myös itse uutisia.

7. luokalla tarkasteltiin sanomalehtien rakentumista, kun taas 9. luokalla mediaa käsiteltiin suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuuri-identiteetin kautta. Yksi opettaja kertoi, että he tekivät oppilaiden kanssa esimerkiksi Kalevalasta lööppejä ja otsikoita.

"Uutiskriteerit ja journalismi kuuluu 8. luokan opetussuunnitelmaan. Käydään siellä ne tarkkaankin läpi. Lukemalla uutisia ja ite tehdään niitä. Viikon ajan seurataan uutisia ja tehdään luokalle kooste."

– Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Mediatuottamisen taitoja, osallistumista ja vaikuttamista opetetaan, jotta oppilaat tietäisivät, miten itse vaikuttaa

Yläkouluopettajat kokivat tärkeäksi, että **oppilaat myös itse oppisivat vaikuttamaan**. Vaikuttamista käsitellessä oppilaat pääsivät tekemään erilaisia materiaaleja kuten dokumentteja, uutispätkiä ja mielipidekirjoituksia.

Eräs yhteiskuntaopin opettaja kertoi, että hänen opetuksessa käytiin läpi eri aloitteiden laatimista: millaisia aloitteita oli tehty ja miten oppilaat voisivat itse osallistua aloitteisiin. Lisäksi opettajat kävivät läpi erilaisia vaikuttamisen keinoja, kuten sosiaalisessa mediassa vaikuttamista.

"Ysien kanssa on tutkittu kuntalaisaloitteen ja kansalaisaloitteen laatimista ja minkälaisia on tehty ja mihin voisi itsekkin osallistua. Ja tietenkin äänestäminen. Ja tuodaan esille vaikuttamisen keinoissa vaikka mielipidekirjoitus tai someteksti on keino vaikuttaa."

– Historian ja yhteiskuntaopin opettaja

Mediaan/mediataitoihin ja median käyttöön liittyvät aiheet opetuksessa

"Ne on aiheiden lomassa. Joskus saattaa olla, että mediasisältö on ydinjuttu, mutta kyl ne digitaidot ja mediakasvatus kulkee pieninä siivuina aika paljonkin, ja välillä on ihan se ydinjuttu."

– Kuvataiteen opettaja

"Ei niistä tuu puhuttua. Yhteiskuntaopissa on valtavasti asiaa opetettavana, niin ajattelee, että nämä käydään äidinkielessä läpi ja hyppää sitten ne ohi, vaikka tietää että on merkityksellinen asia."

– Historian ja yhteiskuntaopin opettaja

Yläkoulussa mediataitoja ja median käyttöä käsitellään eri aiheiden lomassa, mutta harvoin erillisellä oppitunnilla

Erityisesti, jos medioissa nousi merkittäviä ja mielenkiintoisia uutisia, mediataitoja ja median käyttöä nostettiin esille eri oppiaineissa. Lisäksi nämä teemat nousivat Sanomalehtiiviikolla erityisesti äidinkielessä ja kirjallisuudessa.

Toisaalta mediataitoja käsiteltiin harvemmin erillisellä oppitunnilla. Muutama aineenopettaja kertoi aiheiden käsittelyn jäävän vähäiselle, sillä he luottivat, että aiheet käsitellään äidinkielessä.

Tekniset taidot mediakasvatuksessa

Mediataitoja opetetaan sisältö edellä

Yläkouluopettajat käyttivät opetuksessa apuna kannettavia tietokoneita, iPadeja, Chromebookkeja, kameran ja oppilaiden omia puhelimia. Lisäksi he käyttivät oppilaiden kanssa PowerPointia, Wordia, iMovieta, eri sovelluksia sekä sähköisiä alustoja. Näiden apuvälineiden avulla oppilaat muun muassa editoivat kuvia, tekivät lyhyitä dokumentteja, mielipidevideoita ja uutisia. **Opettajat kuitenkin painottivat sitä, että tekniikka tulee aiheiden sivussa, ja he keskittyvät enemmän sisältöihin.**

Osalla oppilaista digitaidoissa puutteita

Osa yläkouluopettajista koki, että osalla oppilaista digitaidot olivat hukassa. **Tämän takia opettajilla meni paljon aikaa** esimerkiksi sen opettamiseen, minne työt tallennetaan, miten tulostetaan, miten sähköpostia käytetään ja mitä hakusanoja internetissä kannattaa käyttää. Lisäksi haasteena oli teknisten laitteiden toimimattomuus, jolloin ongelmien selvittelyyn joutui kuluttamaan ylimääräistä aikaa.

"Enemmän sisältö edellä. Meillä on digiagentti-oppilaat, jotka osaa neuvoa ja oppilailla on jo viime vuonna ollut omat tietokoneet. Kuvaamisessa ja editoinnissa on erilaiset taidot mutta joku aina osaa."

– Kuvataiteen opettaja

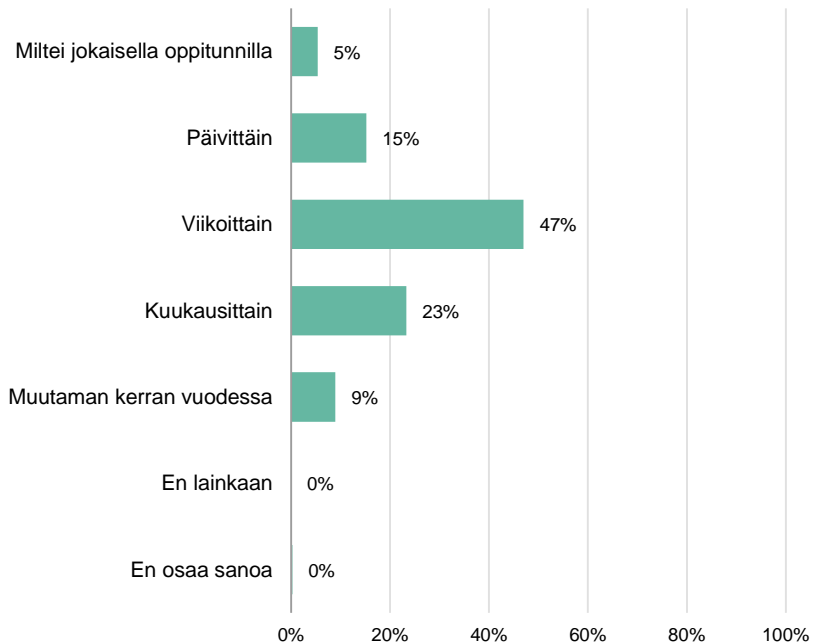
"On hermoja raastavaa toimintaa. Toivoisin, ettei tarvitsisi niin paljon opettaa. Mulla on aina hyvä suunnitelmat, mutta tosi monilla perustaidotkin voi olla hukassa, niin siihen menee välillä paljon aikaa, minne tallennetaan työt, miten tulostetaan, miten laittaa sähköpostiin liite, tai jos nettiin päästään, niin minne kannattaa mennä ja mitä hakusanoja käyttää tiedonhaun taitoja. Ne ei aina oo niin itsestäänselviä, vaikka nää on diginativeja, mutta monia juttuja on hakusessa."

– Kuvataiteen opettaja

Median, mediasisältöjen ja mediataitojen useus opetuksessa

Kuinka usein käsittelet opetuksessasi erilaisia mediaan, mediasisältöihin ja mediataitoihin liittyviä aiheita?

Suurin osa opettajista käsittelee mediaan liittyviä aiheita vähintään viikoittain

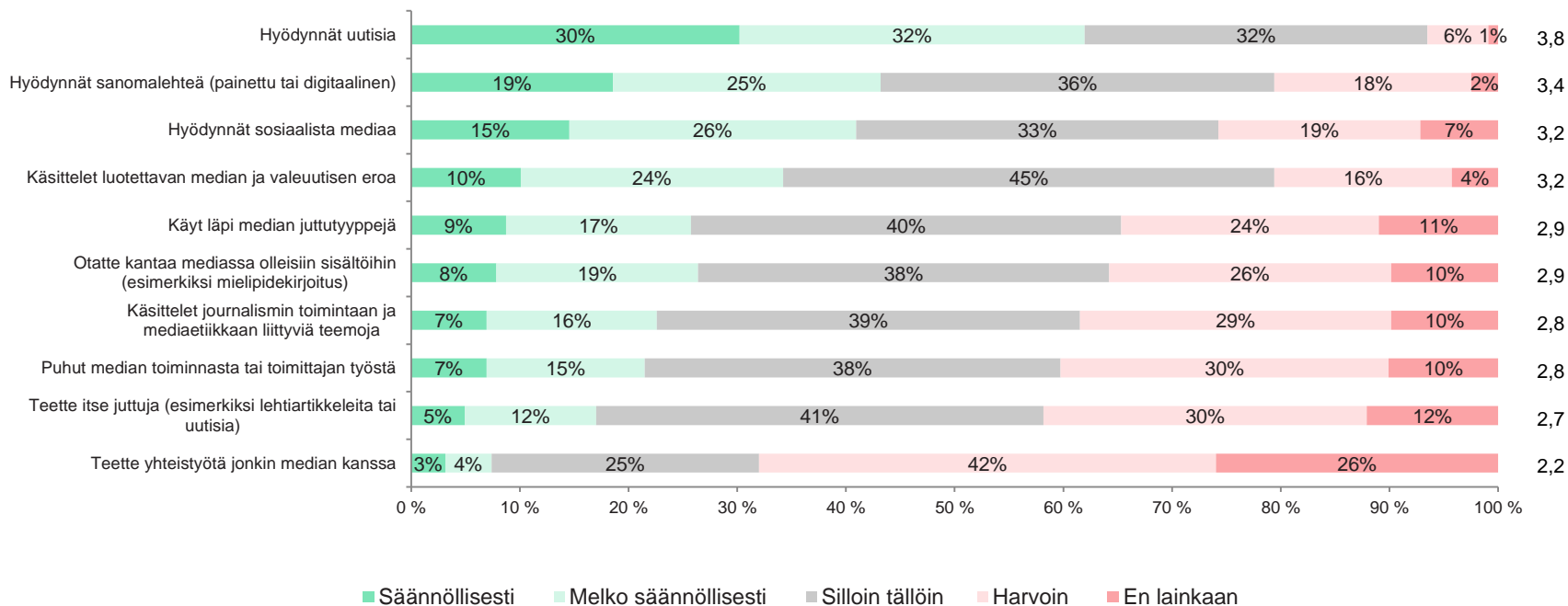
Luokanopettajista jopa viidennes käsittelee aiheita päivittäin. Muutoin opettajien taustoissa ei ollut eroja.

Työtavat mediakasvatuksessa

Medioiden ja uutisten hyödyntäminen opetuksessa 1/2

Ka.

Medioiden ja uutisten hyödyntäminen opetuksessa 2/2

Erityisesti uutisia hyödynnetään vähintään melko säännöllisesti

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat hyödynsivät uutisia useammin kuin muut. Heillä myös korostuivat kaikki muut kysymyksessä listatut asiat paitsi sosiaalisen median hyödyntäminen verrattuna muihin aineenopettajiin. **Monet listatut asiat ovat sellaisia, jotka on perinteisesti mielletty äidinkielen ja kirjallisuuden opettajien tehtäviksi, mikä heijastuu tuloksissa.**

Aineenopettajat hyödynsivät sosiaalista mediaa luokanopettajia enemmän. Aineenopettajien opetuksessa myös otettiin useammin kantaa mediassa olleisiin sisältöihin kuin luokanopettajien opetuksessa. Luokanopettajat puolestaan tekivät opetuksessa useammin itse juttuja (esimerkiksi lehtiartikkeleita tai uutisia) kuin aineenopettajat.

Yläkoulussa käsiteltiin journalismin ja median toimintaa enemmän kuin alakoulussa.

Journalismi ja median toiminta

"Ei hirveen paljon käydä läpi mutta yleisesti että millaista sen pitäisi olla. Miten faktoja pitäisi tarkistaa ja miten ne voidaan oikaista. Ja mimmoiset intressit on esim. Yhteiskunnassa, jossa poliittiset tai taloudelliset intressit voi ohjailla mediaa."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

"Utiskriteerit ja journalismi kuuluu 8. luokan opetussuunnitelmaan. Käydään siellä tarkkaankin läpi. Lukemalla uutisia ja ite niitä tehdään ja uutisseurantajuttu. Viikon ajan seurataan uutisia ja tehdään luokalle kooste."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Journalismista ja median toiminnasta puhuminen keskittyy yläkoulussa äidinkieleen ja kirjallisuuteen

Muissa oppiaineissa kuin äidinkielessä ei oikeastaan puhuttu journalismista, sillä sen läpikäyntiin ei ollut aikaa. **Muiden oppiaineiden opettajat sanoivat, että he luottavat siihen, että aiheeseen tutustutaan äidinkielessä.** Toisaalta kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden opettajakaan eivät käyneet aihetta kovin syvällisesti läpi muuten kuin 8. luokkalaisten kanssa.

Journalismin käsittely näyttäisi selkeästi jäävän äidinkielen ja kirjallisuuden opettajien harteille.

Sen sijaan **median toiminnasta puhuttiin enemmän eri oppiaineissa.** Opettajat kokivat tärkeäksi, että nuoret ymmärtäisivät, mitä median taustalla on ja miten heihin yritetään vaikuttaa eri tahoilta. Lisäksi opettajat nostivat tärkeäksi sen, miten nuoret voivat itse vaikuttaa eri medioissa.

Uutisten käyttö opetuksessa

Ajankohtaisia uutisia hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa

Kaikki haastateltavat yläkouluopettajat hyödynsivät uutisia opetuksessaan, etenkin silloin, kun jokin **ajankohtainen uutinen sopi opetuksen muuhun sisältöön**. Opettajat käyttivät apuna sekä paperi- että digilehtiä, uutisohjelmia, uutisvisoja sekä uutisklippejä. Monet opettajat mainitsivat myös Sanomalehtiweekit, jolloin oppilaat lukivat ja seurasivat itse uutisia.

Uutisia hyödynnettiin, koska ne toivat käytännön esimerkkejä opiskeltaviin aiheisiin. Opettajat myös toivoivat oppilaiden omaksuvan sen, miksi uutisia kannattaa seurata.

"Sen takia, että ne hoksaisi, että niitä kannattaa seurata ja se, mitä opiskellaan, on oikeata elämää ja tuo vaihtelua tunnin kulkuun. Yhteiskuntaoppia ei oo ilman uutisia. Se antaa niitä käytännön esimerkkejä. Tällä hetkellä ollaan käyty läpi käräjäoikeuden toimintaa ja rangaistuksia. Oon jakanut rangaistukset pareille ja ensin he selittää, mikä rangaistus on, minkä jälkeen heidän on pitänyt etsiä uutinen, joka toimii esimerkkinä rangaistuksesta, esimerkiksi iltapäivälehtien hakupalveluiden kautta."

- *Historian ja yhteiskuntaopin opettaja*

Yhteistyö eri medioiden kanssa

Paikallislehdet ovat yleisin media, jonka kanssa tehdään yhteistyötä

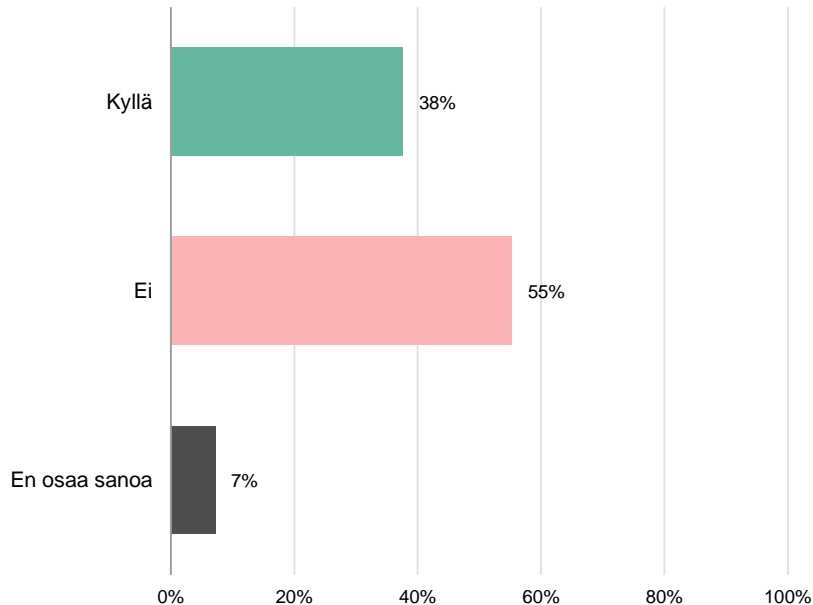
Ne vastaajat, jotka olivat tehneet yhteistyötä jonkin median kanssa, mainitsivat yhteistyömedioiksi paikallislehdet, maakuntalehdet, ja muut sanomalehdet, kuten Helsingin Sanomat. Lisäksi vastaajat kertoivat tehneensä yhteistyötä Ylen ja esimerkiksi meidanjuttulehti.fi:n kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat tekivät muita oppiaineita useammin yhteistyötä medioiden kanssa.

Mediaan liittyvät projektit

Oletteko järjestäneet koulussa kuluneen lukuvuoden aikana jonkin erityisesti mediaan liittyvän projektin (esimerkiksi ilmiöjakson)?

Hieman yli kolmannes vastaajista on järjestänyt mediaan liittyvän projektin kuluvan lukuvuoden aikana

Toisaalta puolet vastaajista kertoi, ettei ollut järjestänyt mediaan liittyvää projektia. Luokanopettajat (45%) olivat järjestäneet projekteja useammin kuin muut.

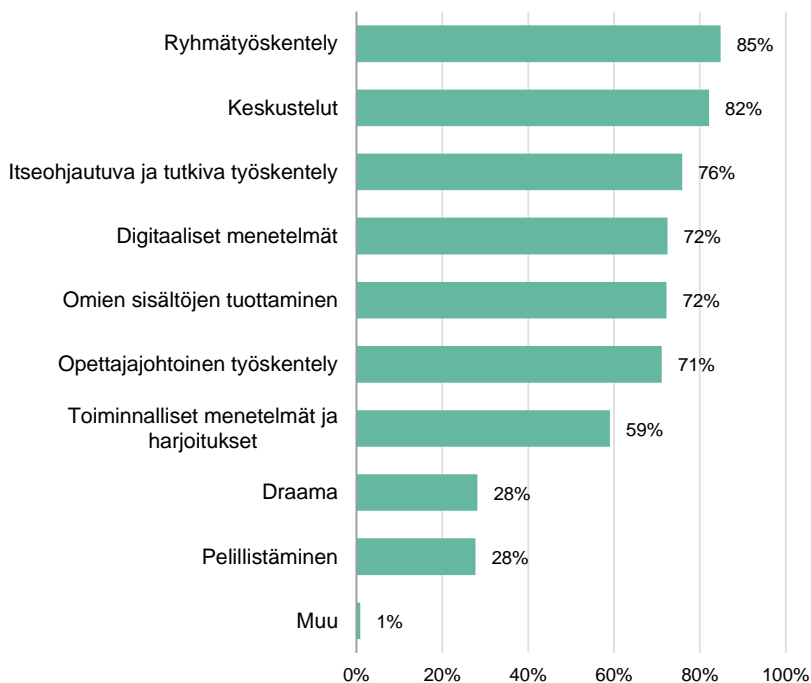
Ne opettajat, jotka olivat järjestäneet mediaan liittyvän projektin, kertoivat järjestäneensä Sanomalehtiweekin, mediataitoviikot, MOK-viikon tai ilmiöjakson esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyen. Monet olivat tehneet omia sanomalehtiä tai elokuvia oppilaiden kanssa. He olivat myös kirjoittaneet mielipidekirjoituksia, uutisia tai tutustuneet ajankohtaisiin aiheisiin, kuten vaaleihin.

"Luokassamme pidetään tiedetorstaita, jolloin tutkimme sanoma- ja aikakauslehtien ajankohtaisia lasten uutisia ja etupäässä luontoon liittyviä tiedeartikkeleita."

– Luokanopettaja

Työtavat mediakasvatuksessa 1/2

Millaisia työtapoja hyödynnät mediakasvatuksessa?

Erityisesti ryhmätyöskentelyä ja keskusteluja hyödynnetään mediakasvatuksessa

Luokanopettajat käyttivät pelillistämistä ja toiminnallisia menetelmiä ja harjoituksia aineenopettajia useammin. Yläkoulun opettajat hyödynsivät alakoulun opettajia useammin itseohjautuvaa ja tutkivaa työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajilla oli käytössä enemmän erilaisia työtapoja kuin muiden aineiden opettajilla.

Historian, yhteiskuntaopin, kielten ja kuvataiteen opettajat käyttivät puolestaan pelillistämistä useammin kuin äidinkielen opettajat.

Työtavat mediakasvatuksessa

"Esim. valitse tuote 1) kuvaa tuote todellisuuden mukaan 2) kuvaa tuote tehden tuotteesta paremman kuin se onkaan 3) kirjoita tuotteesta uutinen, joka vastaa todellisuutta 4) kirjoita tuotteesta uutinen, joka voitaisiin tulkita myös valeutiseksi Tämä tehtiin pareittain tai kolmen hengen ryhmissä."

– *Kielten opettaja*

"Olemme esimerkiksi yhdistäneet draamaa, lähdekritiikkiä ja journalismin etiikkaa tekemällä pieniä toimittajan työhön liittyviä näytelmiä. Olemme tehneet myös vastamainoksia ja valeutisia."

– *Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja*

"Pari esimerkkiä. Luemme lehteä ja keskustelemme siitä. Teemme itse juttuja. Katsomme pelitubettajia ja muita sisältötuottajia ja keskustelemme asioista, esim. tuotesijoittelusta ja muusta mainonnasta, joka ei ole selkeästi merkitty mainonnaksi."

– *Luokanopettaja*

Työtapoja hyödynnetään monipuolisesti

Monet vastaajat kertoivat, että **oppilaat tekivät uutisia, mielipidekirjoituksia ja videoita yksin ja ryhmässä**. Oppilaat pääsivät myös tekemään erilaisia projektitöitä.

Lisäksi oppitunneilla tutkittiin uutisia ja mainoksia, sekä etsittiin tietoa eri aiheista. **Keskusteluissa keskityttiin erityisesti ajankohtaisiin aiheisiin, median käyttöön ja sen luotettavuuteen**. Osa hyödynsi erilaisia oppimispelejä.

Opettajat kertoivat, että monesti oppitunnin alussa saatettiin keskittyä opettajajohtoiseen työskentelyyn, minkä jälkeen aiheesta keskusteltiin ja tehtiin ryhmätöitä. Digitaalisia menetelmiä puolestaan käytettiin apuna eri mediakasvatussisältöjä tarkasteltaessa.

—

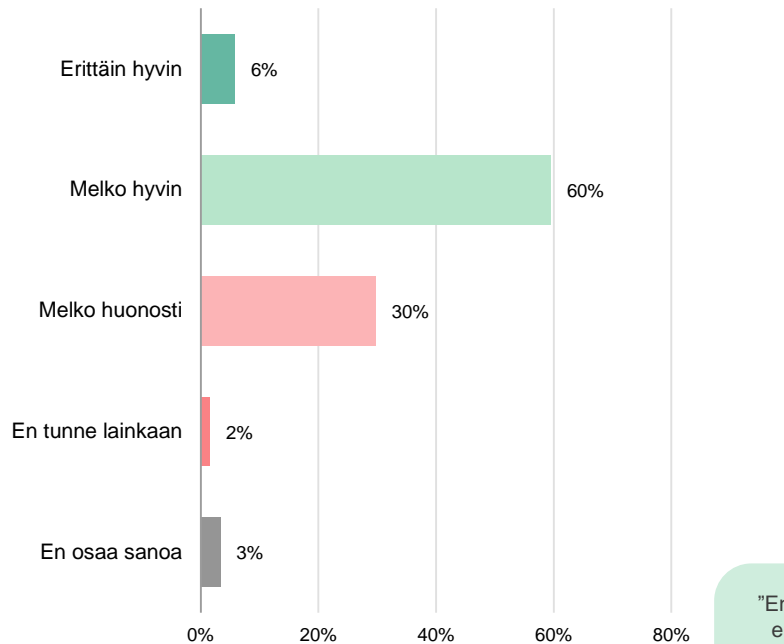
Mediakasvatus ja opetussuunnitelma

—

Uuden opetussuunnitelman tunteminen

Kuinka hyvin tunnet uuden opetussuunnitelman mediakasvatuksen osalta?

Uusi opetussuunnitelma tunnetaan melko hyvin

Varsinkin äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat tunsivat sen hyvin. Heistä opetussuunnitelman tunsivat 78 % vähintään melko hyvin.

Puhelinhaastateltujen opettajien uuden opetussuunnitelman tuntemus mediakasvatuksen osalta vaihteli. Osa tunsivat sen hyvin, kun osa taas pääpiirteissään ja koki, että se pitäisi tuntea paremmin. Aiheesta toivottiin lisäkoulutusta.

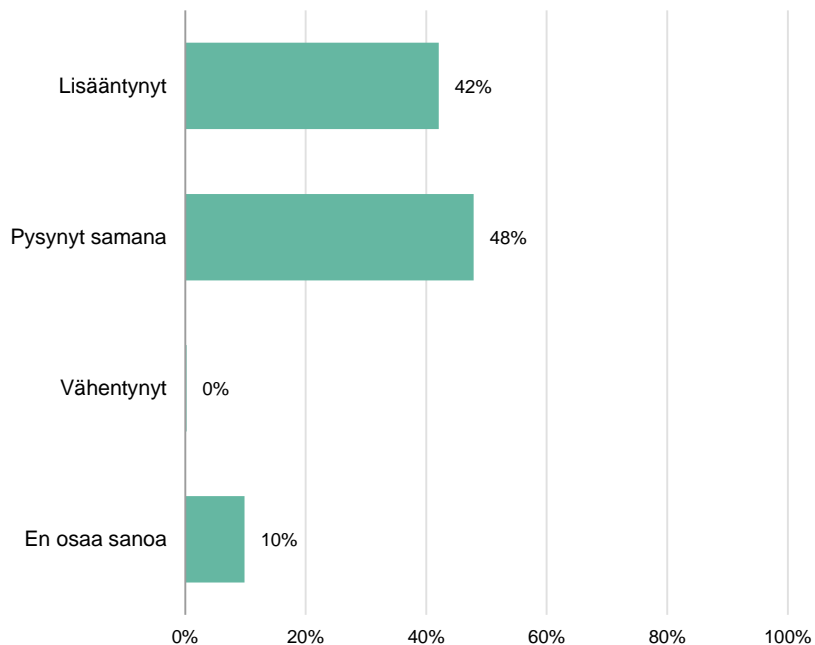
"En vielä niin hyvin kuin pitäisi. Peruslinjat tiedän mutta en oo ihan täydellisesti sisäistänyt sitä. Aina välillä puhuttu että mediakasvatus voisi olla oma oppiaineensa ja se voisikin olla ihan hyvä, ettei se sitten kaatuisi pelkästään äikän harteille."

– Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Uuden opetussuunnitelman vaikutus opetukseen 1/2

Onko mediakasvatuksen määrä opetuksessasi muuttunut uuden opetussuunnitelman myötä?

Mediakasvatuksen määrä opetuksessa on lisääntynyt monilla

Toisaalta puolet vastaajista koki, että mediakasvatuksen määrä oli pysynyt samana. Sen sijaan kukaan ei ollut sitä mieltä, että sen määrä olisi vähentynyt.

Uuden opetussuunnitelman vaikutus opetukseen 2/2

"Olen tuonut sitä mukaan enemmän oppitunnille. Muistutan, että tällaistaikin on ja se on tullut matematiikkaankin enemmän mukaan. Paljon enemmän kuitenkin pitäisi ottaa mukaan opetukseen."

– Tietotekniikan, matematiikan, fysiikan ja kemian opettaja

"Ei ole hirveästi muuttanut. Olen tyytyväinen, että uudessa opsissa katsotaan media-asioita samalla tavalla kuin on itse katsonut aina. Olen yrittänyt kehittää samaa jatkumoa jo pidemmän ajan."

– Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Uusi opetussuunnitelma on edistänyt mediakasvatuksen opettamista

Haastatteluiden mukaan uusi opetussuunnitelma oli lisännyt erityisesti mediakasvatuksen määrää. Oppilaat pääsivät tekemään myös enemmän tehtäviä mediakasvatukseen liittyen. Ylipäättään koettiin, että **mediakasvatus on otettu laaja-alaisemmin huomioon eri oppiaineissa**, ja sen merkitys on kasvanut opetuksessa opetussuunnitelman myötä.

Mediakasvatuksen määrä opetuksessa riippuu opettajasta

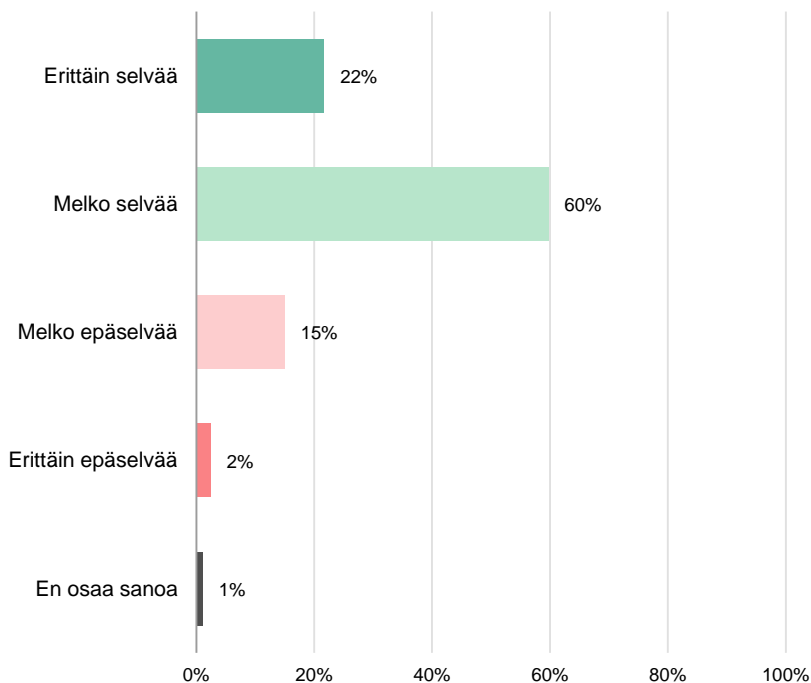
Toisaalta osa kommentoi, että oli opettajasta kiinni, kuinka paljon mediakasvatus on mukana opetuksessa. **Etenkin äidinkielen ja yhteiskuntaopin opettajien koettiin opettavan mediataitoja enemmän kuin muiden.** Lisäksi digitaalisuus oli koko ajan opetuksessa mukana.

Osa haastateltavista kertoi, että **vaikka mediakasvatuksen määrä on lisääntynyt, opettajat eivät siltikään ehtineet käydä sitä riittävän hyvin läpi opetuksessaan.** Muutama opettaja kertoi, ettei mediakasvatus ollut muuttunut heidän opetuksessa, sillä he olivat jo ennen uutta opetussuunnitelmaa opettaneet paljon mediataitoja.

Monilukutaito-viitekehyksen selkeys

Kuinka selvää sinulle on, mitä sinulta odotetaan monilukutaito-viitekehysessä?

Odotukset monilukutaito-viitekehyksen suhteen ovat melko selkeitä

Erytisesti äidinkielenopettajat pitivät odotuksia erittäin selkeinä muihin aineenopettajiin verrattuna. Verrattuna uuden opetussuunnitelman tuntemiseen, monilukutaitoon liittyvät odotukset herättivät opettajissa vähemmän epävarmuutta.

Lisäksi yläkouluopettajat mainitsivat alakouluopettajia useammin, että heille odotukset ovat erittäin selkeitä.

—
**Näkemykset
mediakasvatuksesta**
—

Mediataidot ovat kriittisiä nykymediassa toimimisen kannalta ja näin ollen niiden voidaan nähdä olevan jo kansalaistaito.

Mediakasvatuksen merkitys

Mediataidot ovat kansalaistaitoja

Mediakasvatusta nähtiin tarvittavan ylipäätään elämän kannalta, sillä se kuuluu vahvasti niin nuorten kuin aikuisten arkeen. Monet opettajat sanoivat, että se kuuluu kansalaistaitoihin.

"Ylipäätänsä nuoret on tietotulvan keskellä ja ei osaa sanoa, mikä on totta ja mikä ei. Tarvitaan kansalaistaitoihin, että selviää elämässä ja oppisi taitoja, miten muhun vaikutetaan ja miten vaikutan muihin. Lisäksi tiedon etsimistä ja että osaa lukea erilaisia viestejä."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Mediakasvatusta tarvitaan kriittisyyden oppimiseen

Haastateltavat sanoivat, että mediakasvatusta tarvitaan erityisesti kriittisyyden oppimiseen: ymmärretään, että kaikki viestit eivät ole totta ja opitaan lukemaan erilaisia viestejä ja ymmärtämään niiden kontekstit.

"Sitä tarvitaan kriittisyyteen, siihen lähinnä. Yhteiskuntaopettajan näkökulmasta ymmärtää, että ihmiset tekee mediaa ja uutisia. Kaikki sisällöt on ihmisten tekemiä ja pystyy vertailemaan ja miettimään, kuinka totta ne on vai onko se mielipide. Ei oo narusta vedettävä. Oppii tajuamaan, mitä se tarkoittaa ja pystyy olla kriittinen kansalainen."

-Historian ja yhteiskuntaopin opettaja

Mediakasvatus edistää mediassa vaikuttamista

Lisäksi mediakasvatuksen nähtiin tuovan oppilaille ymmärrystä siihen, miten heihin yritetään vaikuttaa ja miten he voivat vaikuttaa muihin.

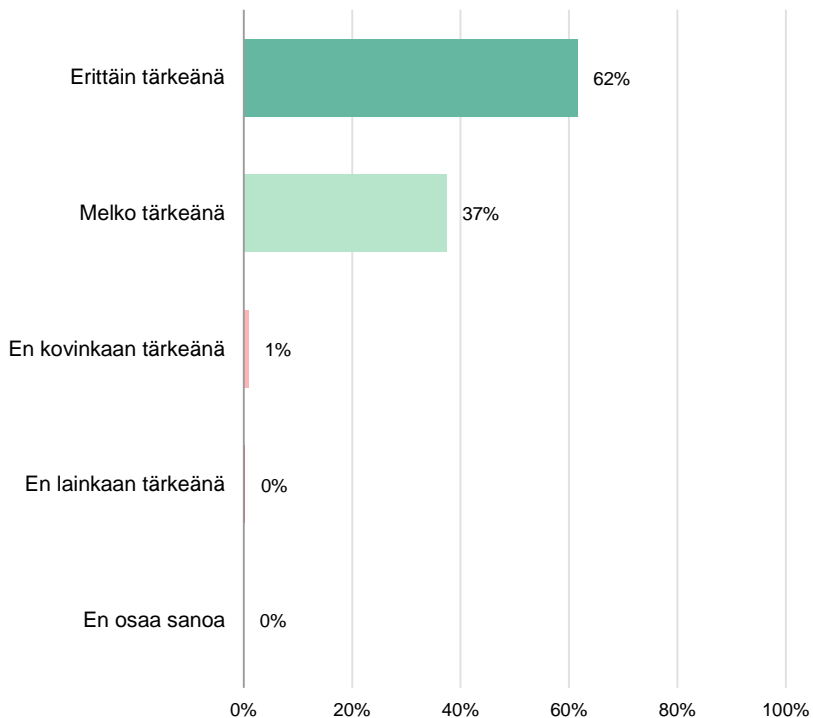
"Varsinkin tän ikäset seuraa niin paljon somea, niin tietää, että on jotain kampanjoita tai mielenosoituksia, joita kerätään somen kautta, niin tehdään näkyväksi, miten paljon vaikuttamista eri mediat kuten, sanomalehdet ja uutiskanavat, tekee mutta yksittäiset ihmiset voi somen kautta saada huomiota omalle asialleen hyvässä ja pahassa. Jos nuoria närkästyttää joku niin oppivat, miten voi löytää keinoja vaikuttamiseen, esimerkiksi lukijakirjoituksilla."

-Kuvataiteen opettaja

Mediakasvatuksen tärkeys

Kuinka tärkeänä näet mediakasvatuksen?

Mediakasvatus nähdään tärkeänä

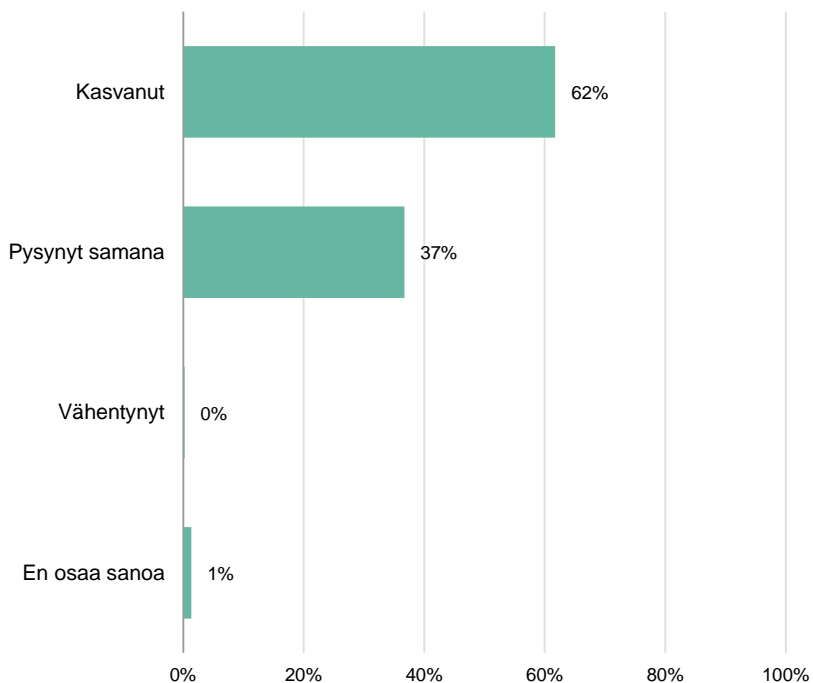
Oikeastaan kukaan vastaajista ei kokenut, etteikö mediakasvatus olisi tärkeää, mikä heijastaa opettajien myönteisiä asenteita mediakasvatusta kohtaan.

Helsinki-Uusimaa -alueella sitä piti erittäin tärkeänä 68% vastaajista. Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajista jopa 74% piti mediakasvatusta erittäin tärkeänä.

Mediakasvatuksen merkityksen muutos

Onko mediakasvatuksen merkitys ja tarve mielestäsi kuluneen vuoden aikana...

Mediakasvatuksen merkitys ja tarve on kasvanut

Reilun kolmanneksen mielestä se oli pysynyt samana, mutta kenenkään mielestä se ei ollut vähentynyt.

Medialta on vaikea välttyä nykymaailmassa, minkä takia mediakasvatuksen merkitys korostuu entisestään.

Mediakasvatus on noussut entistä tärkeämmäksi

Mediakasvatus koetaan tärkeäksi, sillä ihmiset ovat koko ajan median ympäröimänä. Mediakasvatuksen merkityksen nähdään myös kasvaneen entisestään viimeisen viiden vuoden aikana. Sekä haastatteluissa että kyselyn avoimissa vastauksissa nousi erityisesti kolme selitystä muutokselle: **viestintäympäristön muutos, nuorten median käytön muutos sekä globalisaatio.**

Viestintäympäristön muutos

Lukuisten eri medioiden käyttö on samalla johtanut valheellisen tiedon leviämiseen

Viestintäympäristön muutoksen myötä **median koettiin olevan jatkuvasti mukana arjessa** – enää ei seurata vain yhtä mediakanavaa, vaan lukuisia kanavia. Haastateltavat kertoivat mediakasvatuksessa lähdekriittisyyden korostuvan, koska **nykyään kuka tahansa voi tuottaa sisältöjä, ja tietoa on laajasti saatavilla erilaisissa medioissa**. Viestintäympäristön muutoksen myötä myös valeuutisoinnin ja trollauksen koettiin lisääntyneen.

Opettajien mukaan oppilaiden tulisi näiden syiden takia oppia tunnistamaan ja etsimään olennaista ja luotettavaa tietoa. Lisäksi haastateltavat nostivat kriittisen kuvien lukutaidon tärkeyden, sillä kuvilla vaikutetaan tunteisiin.

"Valeuutisten määrä on kasvanut, populistinen kirjoittelu ja vihapuhe on lisääntynyt. Nuoret seuraavat enimmäkseen somea, jolloin luotettavimmat lähteet jäävät vähemmälle huomiolle. Mainonta on yhä enemmän epäsuoraa, esim. tubettajien tuotesijoittelua, joten nuoret tarvitsevat tietoa median ilmiöistä pystyäkseen suhtautumaan kriittisesti erilaisiin ilmiöihin."

-Historian ja yhteiskuntaopin opettaja

"Mielipiteiden julkaiseminen on tullut sosiaalisen median myötä helpommaksi. Raflaavin ja houkuttelevin ulostulo vetää ihmisten huomion puoleensa ja johtaa hätäisiin johtopäätöksiin ilman mediakriittisyyttä."

-Historian ja yhteiskuntaopin opettaja

Nuorten median käytön muutos

Nuoret viettävät entistä enemmän aikaa mediassa, mutta mediaan liittyvät taidot ovat pinnallisia

Opettajat kertoivat, että nuorten elämä on entistä enemmän netissä ja sosiaalisessa mediassa. Mutta vaikka nuoria pidettiin ns. diginatiiveina, he eivät kuitenkaan osanneet toimia mediassa. Osa opettajista koki, että **nuorten lukutaito ja sanavarasto olivat laskeneet sosiaalisen median myötä**. Tämä vaikutti siihen, ettei tiedonhakuun välttämättä jaksettu käyttää aikaa.

Opettajien mielestä **monilla nuorilla oli yksipuolinen käsitys asioista**, sillä he pitivät luotettavana kaikkea mitä mediassa kirjoitetaan.

"Käytetään niin paljon ja somesta tulee niin paljon tietoa. Ihmiset videoi aina ku tapahtuu ja niitä jaetaan. Nuorten tulisi oppia miettimään, mikä totta ja mikä ei. Nuorten lukutaito ja sanavarasto on hirveen paljon laskenut. Mediassa kirjoittavat ja lukevat mutta se on hirveen lyhyttä. Kaikki pitjäkänteisyys ja keskittyminen on vähentynyt. Kaikki on hirveen nopeeta. Asioiden taustoja ja ymmärrystä pitäisi listätä."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

"Lapsille ja nuorille media laitteineen on arkipäivää, mutta hyvät "käytössäännöt" vaativat opettelua. Median kriittinen lukeminen vaatii myös opettelua."

-Luokanopettaja

Globalisaatio

Globalisaatiosta johtuvan tiedon määrän lisääntymisen myötä mediakasvatus on entistä tärkeämpää

Opettajien mukaan myös yhteiskunnallisen tilanteen muutos vaikutti mediakasvatuksen tärkeyteen. **Maailman koettiin laajentuneen ja sen myötä myös tieto, luotettava ja valheellinen, kulki nopeammin.**

Toisaalta globaalien tilanteiden mainittiin heikentyneen: mediassa lietsottiin pelkoa ja tietoa manipuloitiin. Lisäksi keskustelukulttuurin koettiin polarisoituneen globalisaation myötä.

"Ehkä semmoinen globalisaatio, kun maailma on niin pieni, onks se syy vai seuraus, että sosiaalinen media on noussut ja tieto kulkee ja samaan aikaan tiedon manipulointi ja mihin kaikkeen sitä mediaa voidaan käyttää väärään, niin sekin on sit noussut. Tämmönen tekninen kehitys ja somen kehitys, niin sen painoarvo on edelleen noussut, ja sitä tietoo tulee valtavasti, niin erilaiset mediat auttaa jäsentämään sitä."

-Kuvataiteen opettaja

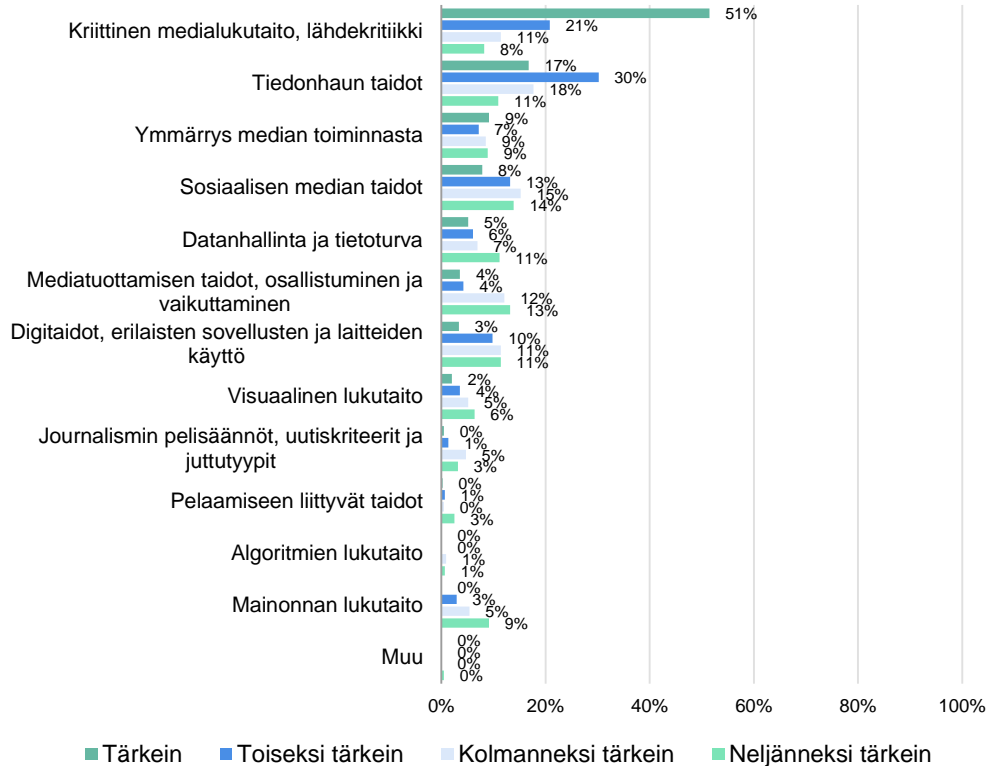
"Yleinen globaalitilanne on heikentynyt ja tullut enemmän uhkaavia asioita, jotka mietityttää. Tiedon määrä kasvaa. Valeutiset ja trollaus, tahallinen häirintä on lisääntynyt."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Mediakasvatuksen osa-alueiden tärkeys

Mitä seuraavista mediakasvatuksen osa-alueista pidät itse tärkeimpänä?

Kriittistä medialukutaitoa pidetään selvästi tärkeimpänä mediakasvatuksen osa-alueena

Toiseksi tärkeimpänä pidettiin tiedonhaun taitoja.

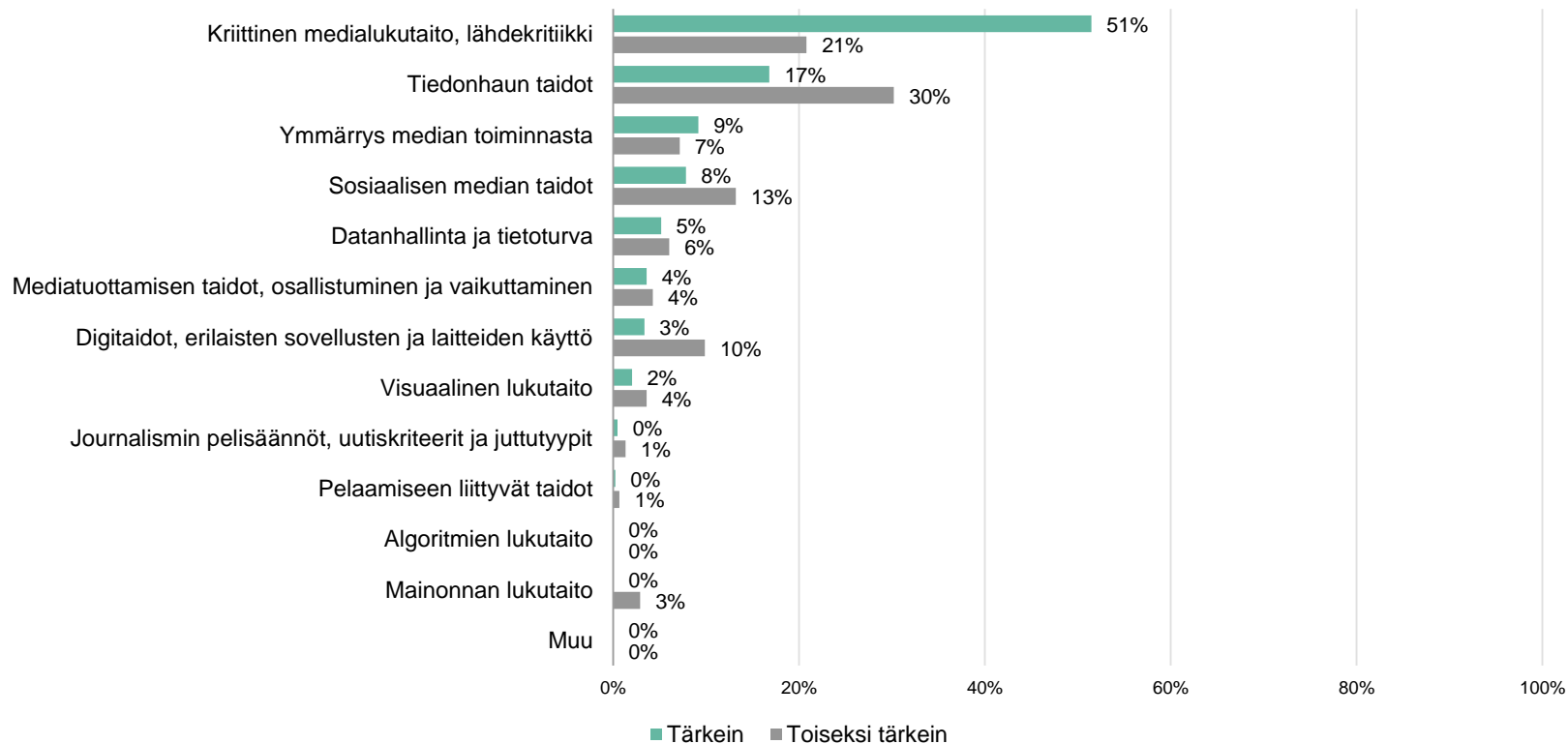
Teemat, joita pidettiin tärkeimpinä, olivat niitä osa-alueita, jotka ovat **eniten läsnä nuorten arjessa sekä koulussa että vapaa-ajalla.**

Eryityisesti aineenopettajat (59%) ja alle 10 vuotta opettajana (62 %) toimineet pitivät kriittistä medialukutaitoa ja lähdekritiikkiä tärkeimpänä osa-alueena.

Mediakasvatuksen osa-alueiden tärkeys

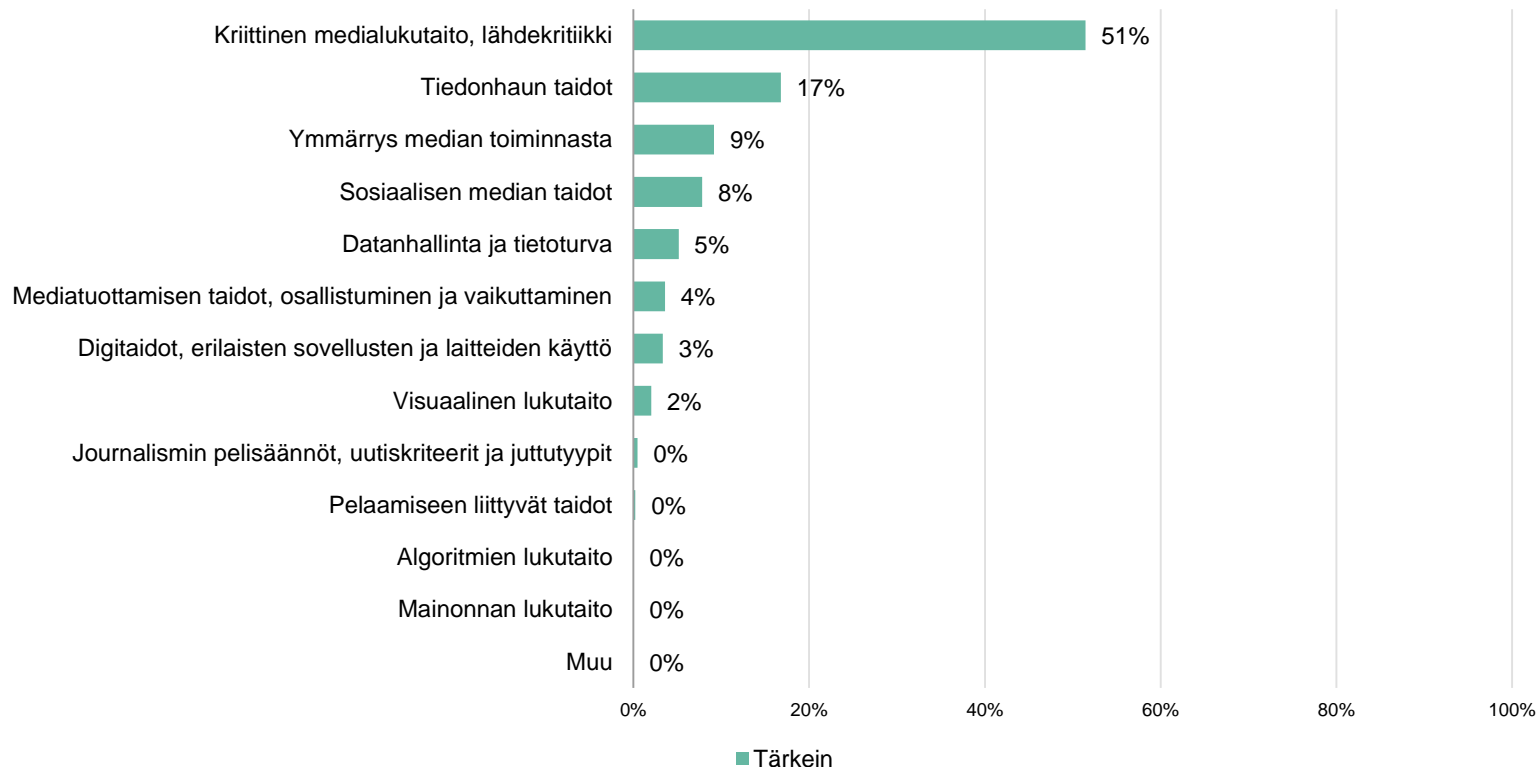
Mitä seuraavista mediakasvatuksen osa-alueista pidät itse tärkeimpänä?

Mediakasvatuksen osa-alueiden tärkeys

Mitä seuraavista mediakasvatuksen osa-alueista pidät itse tärkeimpänä?

Kriittinen medialukutaito ja lähdekritiikki

Kriittisyys nousi monella opettajalla tärkeäksi teemaksi mediakasvatuksessa. Kriittisyyteen liitettiin lähdekritiikki, tiedon luotettavuuden arviointi, mediakriittisyys sekä kriittisyys sitä kohtaan, mitä itse jakaa.

Oppilailla koettiin olevan näissä asioissa eniten vaikeuksia. Opettajien mielestä olisi tärkeää, että oppilaat oppisivat erottamaan faktan fiktiosta ja mielipiteestä, ja että he osaisivat olla kriittisiä eri mediatuottajia kohtaan.

”Kriittinen suhtautuminen, jotta oppii näkemään ja erottamaan faktan fiktiosta ja mielipiteestä. Ymmärtää asioita joita median taustalla on ja miten saisi itse parhaimmat hyödyt ja edut mutta suojelisi itseä ja osaisi kyseenalaistaa.”

- Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Tärkeät teemat

Tiedonhaun taidot

Samalla tavalla kuin kriittisyys, tiedonhakutaidot koettiin tärkeäksi, sillä oppilailla koettiin olevan siinä haasteita. **Tiedonhakutaidot nähtiin tärkeänä, koska oppilaiden tulisi osata hakea luotettavia sivustoja ja analysoida tietoa.**

Tällä hetkellä opettajat kokivat, etteivät oppilaat osanneet etsiä googlesta olennaista tietoa, eivätkä paneutua tiedonhakuun, minkä takia oppilaat kopioivat tekstiä suoraan Wikipediasta.

”Tärkeää, koska se on kaikissa oppiaineissa ja mitä pidemmälle opiskelee, sen tärkeämpää. Osaa hakea luotettavia sivustoja ja osaa analysoida tietoa.”

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Muut teemat

Tärkeänä teemana nähtiin myös **digitaidot**, jotta oppilaat osaisivat käyttää eri digisovelluksia ja -palveluita. Tämän rinnalle nousi tietoturvan merkitys.

Haastatellut opettajat mainitsivat myös **tekstin, visuaalisen ja mainonnan lukutaidon** tärkeäksi, jotta oppilaat osaisivat lukea sekä kuvia että tekstejä eri konteksteissa ja ymmärtää niiden tarkoitusperät.

Lisäksi opettajat nostivat mediakasvatuksessa tärkeäksi **empatian ja mielipiteiden kunnioittamisen, sekä käyttäytymisen internetissä.**

Luotettavan median merkitys

Luotettavasta mediasta puhuminen nähdään tärkeänä, mutta sen esteenä on ajanpuute

Luotettavasta mediasta ja valeuutisista puhuminen koettiin erittäin tärkeäksi, sillä valeuutisten nähtiin lisääntyneen. Opettajien mukaan valeuutiset tarjosivat nuorille helppoja ratkaisuja monimutkaisiin asioihin. **Nuorten tulisikin oppia mediataitoja, etteivät he tule huijatuksi ja tee yhden lähteen perusteella päätöksiä.**

Toisaalta **osa opettajista koki, etteivät he ehdi käsitellä valeuutisia riittävästi.** Lisäksi haastatteluissa nousi esille, että 7. luokkalaiset ovat melko nuoria käsittämään tätä teemaa, minkä takia heidän kanssa aihetta ei välttämättä käydä niin hyvin läpi.

"On tärkeää, mutta ei ole kauheasti aikaa, vaikka olisi halua puhua näistä asioista, mutta esimerkiksi ysiluokkalaisten kanssa ei pysty, koska heillä ei ole paljoa kuvista. Seiskalla ehtii käydä jotain asioita, mutta he ovat vielä aika pieniä. Visuaalista kulttuuria pitäisi käsitellä ylemmilläkin luokilla."

-Kuvataiteen opettaja

"Tosi tärkeätä. Just, ettei tuu huijatuksi ja usko väärin asioihin, jos ei tutki eri lähteitä. Hyvä katsoa, mitä siitä asiasta on sanottu yleisesti, eikä vain jonkun yhden tietyn lähteen perusteella tehdä päätöksiä."

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Mediataitojen opettamista motivoivat aiheen ajankohtaisuus muuttuvassa maailmassa, oppilaiden taidot ja hyvät materiaalit. Opettajat ovat aidosti kiinnostuneita mediakasvatuksesta ja kokevat asian tärkeäksi.

Motivoivat tekijät mediataitojen opettamiselle

Aiheen ajankohtaisuus

Mediataidot ovat jatkuvasti läsnä nuorten arjessa ja mediakasvatus on helppo linkittää ajankohtaisiin aiheisiin. Tämä motivoi opettajia opettamaan mediataitoja.

"Ajankohtaiset asiat, vaalit, tapahtumat, kansainväliset suuret asiat (esim. ilmastonmuutos)"

- Luokanopettaja ja kielten opettaja

Oppilaiden oma kiinnostus

Vastaajat kertoivat, että oppilaat olivat itse kiinnostuneita median ja sieltä nousevien ajankohtaisten aiheiden käsittelystä.

"Oppilaiden innostus, erilainen työväline kuin mihin ovat tottuneet, nopea rytmi josta näkee heti työnsä tuloksen, monipuolisuus."

- Luokanopettaja, historian ja yhteiskuntaopin sekä liikunnan ja terveystiedon opettaja

Yhteiskunnallinen muutos

Maaailman koettiin muuttuvan ja monimutkaistuvan jatkuvasti globalisaation myötä. Tämän takia mediataitojen koettiin olevan välttämätön taito nykymaailmassa.

"Maailman monimutkaistuminen: oppilaista tulee päättäjiä, joiden täytyy osata suunnistaa harhaanjohtajien ja ristiriitaisten tietojen viidakossa. Haluan olla oivalluttaja."

- Uskonnon, elämäntieteiden, musiikin ja tietotekniikan opettaja

Hyvät opetusmateriaalit ja toimivat laitteet

Opettajat kertoivat, että heitä motivoi valmiit, selkeät ja ajankohtaiset materiaalit, joita he voivat hyödyntää opetuksessaan.

"Valmiit materiaalit ja selkeät ohjeet sekä vaatimustasot."

- Luokanopettaja

Motivoivat tekijät mediataitojen opettamiselle

Tulevaisuuden taito

Opettajat ajattelivat, että nuorten tulisi osata hallita mediataidot tulevaisuudessa, minkä takia he halusivat antaa opetuksessaan hyvät eväät mediassa toimimiselle.

"Ympäröivä yhteiskunta ja sieltä tulevat tarpeet yhteiskunnan toimijoille. Oppilaat tulee kasvattaa aktiivisiksi toimiviksi yhteiskunnassa ja medialukutaito ja siihen liittyvät teema ovat erittäin tärkeässä asemassa."

- Tietotekniikan opettaja

Oppilaiden suppeat taidot

Toisaalta mediataitojen opettamista motivoi oppilaiden suppeat taidot esimerkiksi kriittisyydessä tai ylipäätään median toiminnan ymmärtämisessä.

"Oppilaiden heikot tiedonhankintataidot sekä yksipuolinen median käyttö."

- Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä uskonnon ja elämäntutkimustieteen opettaja

Aiheen tärkeys

Mediakasvatusta ylipäätään pidettiin tärkeänä aiheena, mikä jo itsessään motivoi opettamaan mediataitoja.

"Tärkeä osa sekä omaa että oppilaiden perusarkea."

- Luokanopettaja

Opettajien oma kiinnostus

Osa vastaajista myös kertoi, että mediakasvatusta motivoi heidän oma kiinnostus aiheeseen.

"Olen itse kiinnostunut ajankohtaisista asioista. Seuraan paljon esim. sanomalehtien uutisointia ja tiedeuutisia, ja näitä tietoja pyrin jakamaan myös lapsille."

- Luokanopettaja

Esteenä mediataitojen opettamiselle on etenkin ajanpuute, laitteisiin liittyvät ongelmat sekä opettajien omat taidot.

Pääosin opettajien omissa asenteissa ei ole haasteita.

Estävät tekijät mediataitojen opettamiselle

Ajanpuute

Opettajat kokivat, että heidän oppiaineessa on niin paljon opetettavaa, etteivät he ehtineet opettaa mediataitoja yhtä paljon kuin he haluaisivat. Ajanpuutteeseen myös vaikutti opetussuunnitelman laajuus.

Opettajat toisaalta luottivat siihen, että aihetta käytiin läpi muissa oppiaineissa, jolloin se ei olisi vain yksittäisen aineen tai opettajan vastuulla.

Laitteiden vähyys ja toimimattomuus

Laitteiden toimimattomuuden nähtiin estävän mediataitojen opetuksen, sillä niiden korjaamiseen meni aikaa. Toisaalta laitteita ei myöskään ollut riittävästi kouluissa.

Opettajien oma osaaminen

Osa näki estävänä tekijänä oman tietotaidon aiheesta, minkä takia aiheesta toivottiin lisää koulutusta.

"Ajanpuute vaivaa vähän kaikessa. Opettaja joutuu jatkuvasti tekemään valintoja, sillä aika ei riitä perehtymään kaikkeen niin syvällisesti kuin aina haluaisi."

-Erityisluokanopettaja

"Aineistoja on valtava määrä mutta jos ajattelee että haluan opettaa ton asian, joka ei ole oppikirjassa ja sitä alkaa etsiä niin menee paljon aikaa. Tai sitten ne ovat huonoja, eikä ole otettu huomioon 8. tai 9. luokan ja heidän taitoja ja motivaatiota. Ei voi käyttää montaa tuntia tekemiseen tehtävää."

-Historian ja yhteiskuntaopin opettaja

"Laitteita on yleensä käytössä melko vähän ja ne ovat vanhoja. Uusimmat sovellukset ovat ulottumattomissa."

-Luokanopettaja

"Omien tietojen ja taitojen puute. Ajan puute ottaa kaikkea haltuun. Mitä kaikkea mediakasvatukseen kuuluu? Taitaa kuulua jokaiseen oppiaineeseen."

-Luokanopettaja sekä historian ja yhteiskuntaopin opettaja

Estävät tekijät mediataitojen opettamiselle

Nuorten motivaatio

Opettajat mainitsivat nuorten motivaation puutteen vaikuttavan siihen, kuinka hyvin he ottavat tiedon vastaan.

Opettajat kokivat, etteivät nuoret ymmärtäneet mediakasvatuksen merkityksellisyyttä ja toisaalta nuorten oli vaikea luopua käsityksistä, joita he olivat oppineet esimerkiksi kotona.

"Nuorten asenne aikuisten osaamiseen usein vähättelevä, koska puhutaan liikaa nuorten diginatiivisuudesta. Oppilaat luottavat liikaa tiettyihin uutislähteisiin ja eivät seuraa monia lähteitä."

-Käsityön opettaja

Materiaalien puute

Opettajat kertoivat, että heiltä puuttui valmiit, toimivat materiaalit, jotka soveltuisivat omaan oppiaineeseen. Heillä ei myöskään ollut aikaa itse tuottaa materiaalia.

"Materiaalin saatavuuden: laitteiden toiminnan epävarmuus, painettujen lehtien vaikea saatavuus yms."

-Matematiikan opettaja

Opettajien motivaatio

Osa opettajista kertoi, ettei kaikki opettajat olleet kiinnostuneita opettamaan mediataitoja, eivätkä he nähneet sitä oman oppiaineensa tehtävänä. Äidinkielen opettajat kokivat, että opetus jää heidän vastuulle.

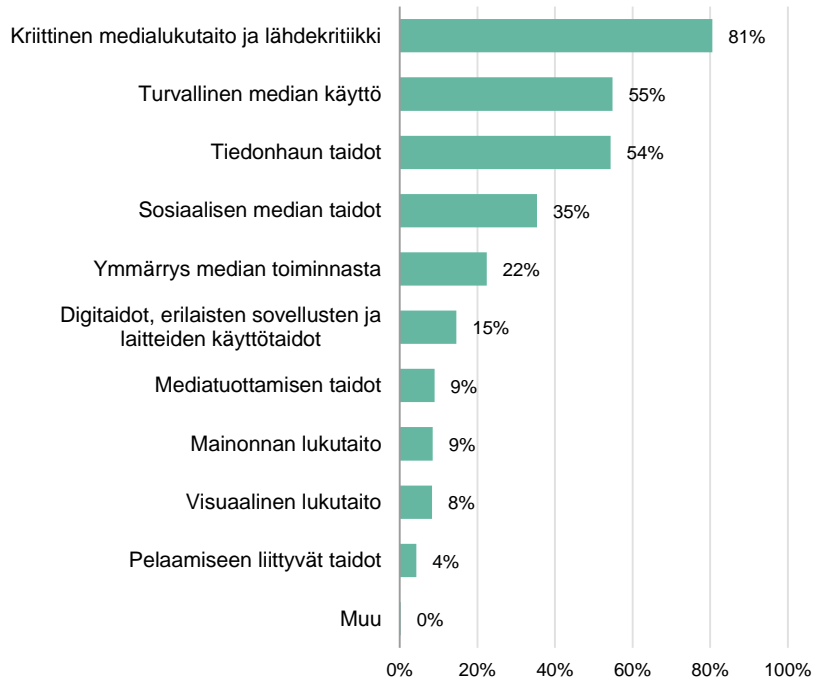
"Yleinen asenneilmapiiri: "ei tää oo tärkeää, ei tää asia mulle kuulu" (tähän sortuvat sekä opettajat että oppilaat)"

-Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja

Oppilaiden tuen tarve mediataidoissa

Missä mediataidoissa oppilaat kaipaavat mielestäsi erityisesti tukea?

Oppilaat tarvitsevat eniten tukea kriittisessä medialukutaidossa ja lähdekritiikissä

Lisäksi opettajien mukaan oppilaat tarvitsisivat tukea turvallisessa median käytössä sekä tiedonhaun taidoissa.

Aineenopettajien näkökulmasta oppilaat tarvitsivat tukea etenkin kriittisen medialukutaidon ja lähdekritiikin suhteen sekä tiedonhaun taidoissa. Luokanopettajat taas näkivät aineenopettajia suurempaa tuen tarvetta sosiaalisen median taidoissa ja turvallisessa mediankäytössä.

Pohjois- ja Itä-Suomessa koettiin muita alueita useammin, että oppilaat tarvitsevat enemmän tukea digitaitoihin. Alle 10 vuotta opettaneet kokivat oppilaiden kaipaavan tukea pelaamiseen liittyvissä taidoissa useammin kuin pidempään alalla olleet opettajat.

Oppilaiden mediataidot

Oppilaat hyviä teknisissä taidoissa, mutta sisällön ymmärtäminen on heikompaa

Haastateltavat kuvailivat, että oppilaat ovat taitavia erilaisten sovellusten, sosiaalisen median kanavien ja pelien käytössä. Oppilaat myös uskalsivat käyttää eri sovelluksia ja testailla niiden ominaisuuksia ennakkoluulottomasti. Toisaalta **näiden taitojen nähtiin olevan pinnallisia**, sillä niihin liittyvä lukutaito oli heikompaa – opettajat kokivat, etteivät oppilaat ymmärrä mitä he lukevat, eivätkä osaa olla kriittisiä medioita kohtaan. Lisäksi opettajat mainitsivat, että oppilailla oli haasteita tiedonhaussa, tekstin käsittelyssä, tulostamisessa sekä sähköpostin käytössä.

Kodin merkitys näky oppilaiden mediataidoissa ja niiden eroissa

Oppilaiden kesken koettiin olevan suuriakin eroja mediataidoissa ja näiden erojen nähtiin polarisoituneen: **toisilla oli hyvät mediataidot, kun taas toisilla puuttui motivaatio mediataitoja kohtaa.**

Opettajat kokivat, että oppilaiden mediataidoissa kodin vaikutuksella oli iso rooli sen suhteen, mitä medioita käytettiin ja miten niistä puhuttiin.

Oppilaiden mediataidoissa korostuvat visuaaliset taidot ja sosiaalisen median käyttö

Eryyisesti ajankohtaiset aiheet kiinnostivat nuoria. Toisaalta vaikka oppilaat olivat hyviä käyttämään sosiaalisen median kanavia, **saattoivat he unohtaa käytöstavat**, kuten empatian ja myötälämisen taidot sosiaalisessa mediassa.

Oppilaiden **mediataidoissa koettiin korostuvan visuaaliset taidot**, sillä nykyään kuvia kulutettiin enemmän.

Mediataitojen opettaminen onnistuu parhaiten käytännön kautta

Parhaiten mediataitoja voidaan opettaa käytännön kautta kuten **esimerkkien, tehtävien ja oppilaiden omien töiden avulla**. Lisäksi hyväksi koetaan monipuolinen medioiden käyttö opetuksessa, sekä se, että mediataitoja opetetaan eri oppiaineissa. Opettajat myös toivovat pidempää mediakasvatusjaksoa tai omaa oppiainetta, jossa keskityttäisiin vain mediakasvatukseen. Tämä toive heijastaa ajanpuutteen tuomia haasteita käytännön opetustyössä.

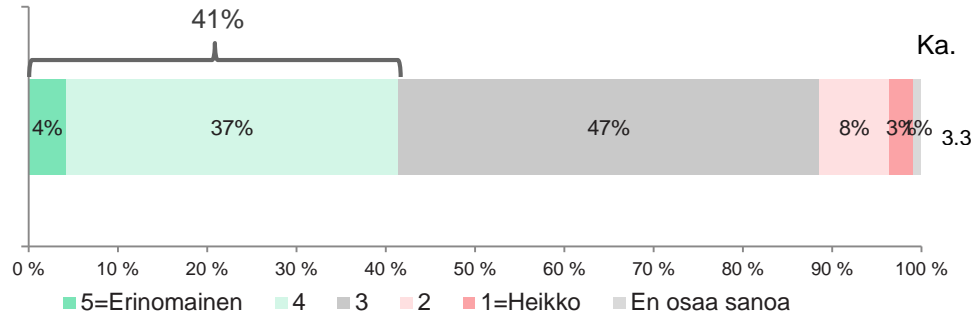

—
**Osaaminen ja
tiedontarve**
—

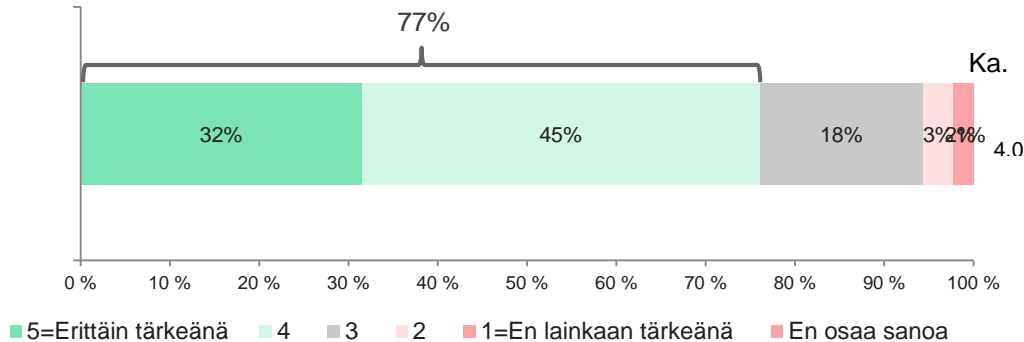

Mediakasvatustaidot ja rooli mediakasvattajana

Jos arvioit omia taitojasi mediakasvattajana, minkä arvosanan antaisit?

Kuinka tärkeänä näet oman roolisi mediakasvattajana?

Omien mediakasvatustaitojen ja koetun roolin välillä on selkeä ristiriita

Alle puolet vastaajista piti omia taitojaan mediakasvattajana vähintään melko hyvinä, kun taas suurin osa piti rooliaan vähintään melko tärkeänä.

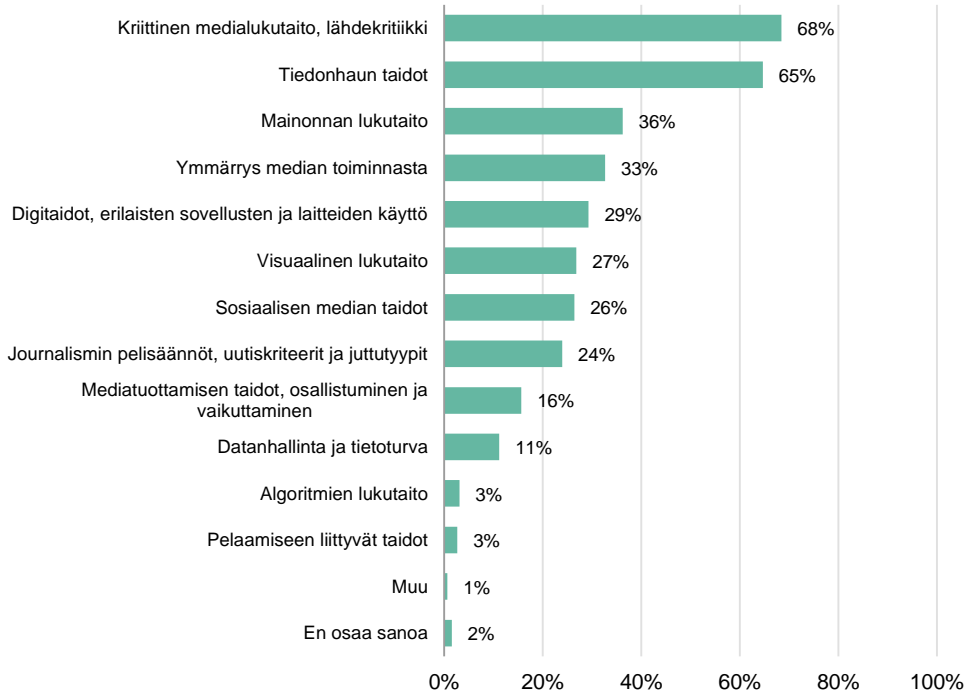
Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat kokivat sekä taitonsa hieman muita paremmiksi (46 %) että roolinsa hieman muita suuremmaksi (80 %).

Alle 10 vuotta alalla olleet kokivat taitonsa paremmiksi kuin kokeneemmat opettajat. Luokanopettajat taas kokivat roolinsa tärkeämmäksi kuin aineenopettajat.

Vahvuusalueet mediakasvatuksessa

Mitkä mediakasvatuksen osa-alueet ovat sinulle selkeimpiä/vahvuuksia?

Kriittinen medialukutaito, lähdekritiikki ja tiedonhaun taidot ovat opettajien vahvuuksia

Luokanopettajat näkivät vahvuutenaan aineenopettajia useammin digitaidot ja sosiaalisen median taidot. Aineenopettajille vahvuuksia taas olivat luokanopettajia useammin journalismin pelisäännöt, kriittinen medialukutaito ja lähdekritiikki sekä mainonnan lukutaito.

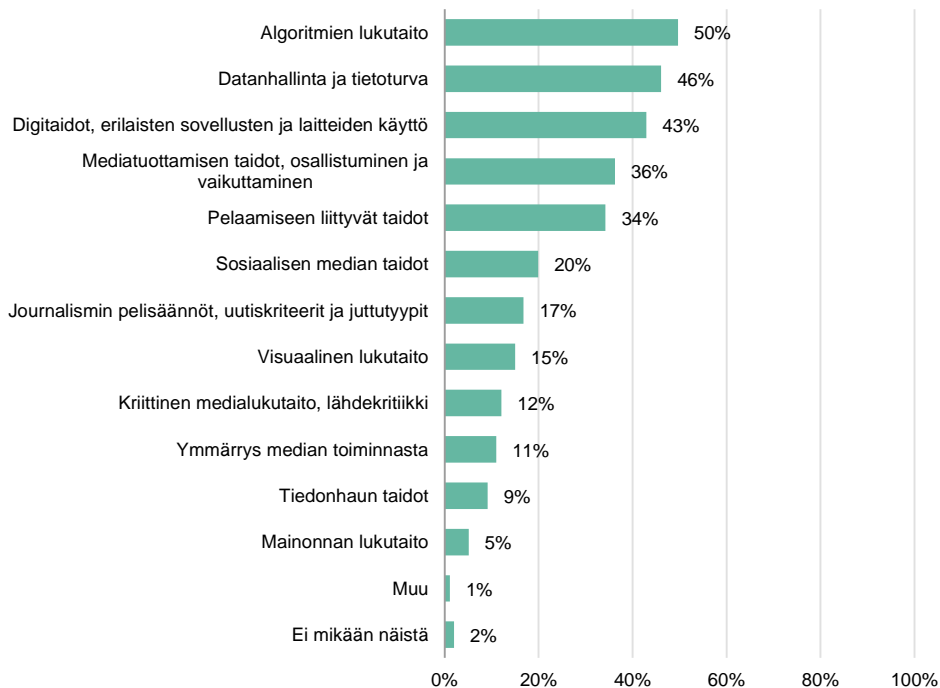
Tämä tulos on yhteneväinen sen suhteen, mitä sisältöjä opetetaan – **helpommin opetetaan niitä taitoja, jotka ovat itsellä hallussa.**

Äidinkielen opettajien vahvuudeksi nousivat muita useammin journalismin pelisäännöt ja mainonnan lukutaito.

Tuen tarve mediakasvatuksessa

Mihin mediakasvatuksen osa-alueeseen tarvitsisit itse lisää koulutusta, työkaluja ja tukea?

Opettajat kokivat tarvitsevansa eniten tukea algoritmien lukutaidon, datanhallinnan ja tietoturvan sekä digitaitojen suhteen

Pohjois- ja Itä-Suomen opettajat kokivat muita useammin tarvitsevansa tukea digitaidoissa ja sosiaalisen median taidoissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat kokivat muiden oppiaineiden opettajia useammin tuen tarvetta algoritmien lukutaidon ja pelaamiseen liittyvien taitojen suhteen.

Yli 20 vuotta alalla olleet tarvitsivat enemmän tukea digitaitoihin, erilaisten sovellusten ja laitteiden käyttöön sekä sosiaalisen median taitoihin kuin alle 20 vuotta opettajina toimineet.

Helpoimmat ja haastavimmat teemat mediakasvatuksessa

Puhelinhaastatteluissa opettajat pääsivät syvällisemmän kuvailemaan heille helppoja ja haastavia teemoja.

Helpoimmat teemat

Helpoimmat teemat mediakasvatuksessa linkittyivät yläkouluopettajille heidän omaan oppiaineeseen. Kuvataiteen opettajille helpointa oli visuaaliset viestit, niiden tulkinta ja käyttö sekä videot ja editointi. Äidinkielen ja historian ja yhteiskuntaopin opettajille helpointa oli lähdekriittisten ja mediakriittisten asioiden käsittely. Äidinkielen opettajilla lisäksi nousi lukutaidon opettaminen – miten lukea eri tekstejä eri konteksteissa. Opettajat myös mainitsivat perinteisen median toiminnan ja sen käsittelyn helpoksi.

Haastavimmat teemat

Teemat ja aiheet, jotka olivat hankalimpia, vaihtelivat opettajien kesken. Yksi usein mainituista, oli **nuorten perässä pysyminen eri medioiden suhteen**. Nuorten käyttämät sosiaalisen median kanavat vaihtelivat jatkuvasti, joten osa koki pudonneensa nuorten kelkasta, mikä vaikeutti mediakasvatusta näissä uusissa kanavissa. Lisäksi osa mainitsi materiaalien paljouden tuovat haasteita. Muita teemoja joita osa koki haastavaksi olivat, datahallinta ja tietoturva, journalismi ja lehdistö sekä miten opettaa sitä, mikä on luotettava lähde ja minkä esimerkkien kautta herättäisi kriittisyyden.

Tiedot, työkalut ja materiaalit mediakasvatuksen tueksi

”Googlettamalla, joku sivusto. Mediataitoviikolla on hyviä materiaaleja sekä tehtäviä ja pelejä.”

-Tietotekniikan, matematiikan, fysiikan ja kemian opettaja

Opettajat ovat itse aktiivisia tiedonhaun suhteen

Monet yläkouluopettajat olivat käyttäneet **Mediakasvatusseuran** nettisivuja ja materiaaleja apuna. **Suurin osa haastatelluista opettajista oli itse etsinyt tietoa tai käynyt koulutuksissa.** Sen sijaan koulut olivat vähemmän ohjeistaneet asiassa.

Lisäksi yläkouluopettajat mainitsivat mediataitoviikon ja Sanomalehtiviikon, jolloin he käyttivät apuna viikoilla olevia materiaaleja ja tehtäviä. Pari mainitsi saavansa Sanomalehtien Liitolta uutiskirjeitä.

Vaikka materiaalia koettiin olevan hyvin saatavilla, opettajilla oli vaikeuksia suunnitella sitä sopimaan omaan opetukseen.

Työkalut mediakasvatukseen tueksi

Opettajat toivovat mediakasvatukseen tueksi valmiita materiaaleja, materiaalipankkia, koulutuksia, kouluvierailuja sekä ilmaisia verkkolehtiä.

Valmiit materiaalit

Selkeät, konkreettiset ja yksinkertaiset materiaalit ja tehtävät, joissa otetaan huomioon ero luokka-asteiden taito- ja motivaatiotasot. Materiaalit olisi suunniteltu kullekkin oppiaineelle soveltuvaksi.

Materiaalipankki

Yksi materiaalipankki, josta löytää kaikki tarvittava helposti. Pankista tulisi löytyä ajankohtaisiin aiheisiin sopivia materiaaleja. Pankki olisi tehty nuorten näkökulmasta.

Koulutuksia

Opettajat toivoivat lisää koulutusta aiheesta, sillä monet kokivat omien tietotaitojen olevan heikkoja.

**Ammattilaisten
vierailuja kouluihin**

**Ilmaisia
verkkolehtiä**

"Mediakasvatuksesta löytyy tietoa ja materiaalia todella paljon. Opettajan ei ole helppoa rakentaa niistä järkevää ja omalla luokkatasolla toimivaa kokonaisuutta. Se vaatii aikaa ja kokemusta. Opeopas tai selkeä vinkkipankki voisi olla avuksi. Toisaalta, sellaiseen on varmaan vaikea saada kaikkea tarjolla olevaa mukaan."

-Luokanopettaja ja kielten opettaja

Johtopäätökset

Johtopäätökset

62 % vastaajista
koki
mediakasvatuksen
erittäin tärkeäksi

Mediataidot ovat monimediallisia kansalaistaitoja

Mediataidoista on tullut viestintäympäristön ja nuorten median käytön muutoksen sekä globalisaation takia entistä tärkeämpiä taitoja, jotka nuorten tulisi hallita myös vapaa-ajalla. Enää ei ole vain yhtä mediaa, jota seurataan, ja perinteisten medioiden sijasta nuoret viettävät aikaa enemmän sosiaalisessa mediassa. Tämä muutos on vaikuttanut myös siihen, kuinka hyvin opettajat kokevat voivansa auttaa ja tukea oppilaita. Oppilaat myös saattavat väheksyä opettajien teknisten laitteiden käyttöä ja sosiaalisen median osaamista, millä voi olla vaikutusta siihen, kuinka uskottavana oppilaat näkevät opettajat medialukutaidoissa.

Kriittinen medialukutaito on entistä tärkeämpää

Opettajat kokevat tärkeimmäksi mediataidoksi kriittisen medialukutaidon ja lähdekritiikin, sillä oppilaiden tulisi oppia tunnistamaan luotettavat mediat ja viestit epäluotettavista. Kriittinen medialukutaito on myös vahvasti sidoksissa tiedonhakutaitoihin. Kriittinen medialukutaito, turvallinen median käyttö ja tiedonhakutaidot ovat myös niitä taitoja, joissa oppilailla on eniten haasteita. Näin ollen, vaikka nuoret käyttävät paljon medioita ja heidän tekniset taidot niiden suhteen ovat melko hyvät, puutteita on erityisesti sisällön ymmärtämisessä.

Johtopäätökset

42 % vastaajista
mediakasvatuksen
määrä on
lisääntynyt
opetussuunnitelman
myötä

Mediakasvatus on edelleen muutaman oppiaineen varassa

Vaikka mediakasvatuksen monialaisuutta eri oppiaineissa painotetaan, silti harvempi kokee sen kuuluvan matemaattisten tai käytännön läheisten oppiaineiden, kuten käsityön tai liikunnan tavoitteiksi. Mielikuva äidinkielen ja kirjallisuuden roolista mediakasvatuksessa on edelleen vahva, ja etenkin ajanpuutteen vuoksi monet opettajat tukeutuvat ajatukseen, että mediataitoja käydään läpi äidinkielessä ja kirjallisuudessa.

Ajanpuute suurin este mediakasvatukselle

Opetussuunnitelman myötä mediakasvatuksen määrä on lisääntynyt lähes puolella vastaajista. Toisaalta puolella vastaajista se on pysynyt samana, vaikka sitä pidetään tärkeänä. Erityisesti muissa aineissa kuin äidinkielessä ja kirjallisuudessa on enemmän haasteita mediakasvatuksen ajankäytön suhteen. Opettajat kokevat, ettei heillä ole riittävästi aikaa mediakasvatukselle.

Johtopäätökset

50 % koki tarvitsevansa tukea algoritmien toiminnan ymmärtämisessä.

Opettajien osaamistarpeet liittyvät muuttuvan median keskeisiin piirteisiin ja haasteisiin

Algoritmit määrittelevät yhä vahvemmin, mitä uutisia kukin näkee, ja mikä näyttäytyy kullekin faktana. Samoin tietoturvaan liittyvät kysymykset herättävät kysymyksiä ja tuen tarpeita. Opettajille pitääkin tarjota parempaa osaamista, koulutusta ja työkaluja näiden asioiden kriittiseen hallintaan.

Mediakasvatuksella on merkittävä yhteiskunnallinen rooli

Oppilaiden taustoilla mkl. koti on merkitystä. Mediakasvatuksella kriittisten kansalaistaitojen takaajana onkin tärkeä rooli kansalaisten yhdenvertaisuuden edistäjänä.

Haasteet mediakasvatuksessa

Kodilla on suuri merkitys oppilaiden mediataitojen eriytymisessä

Toisilla oppilaista nämä taidot ovat hyvin hanskassa, toisilla on niissä paljonkin opetettavaa. Medialukutaidolla voidaan edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Medialukutaidon laaja-alainen opettaminen kaikissa oppiaineissa voi johtaa vastuun hajautumiseen

Kuka omistaa mediakasvatuksen kouluissa?

Vaikka sisällön opettaminen menee digitaitojen edelle, haasteet laitteiden toimivuudessa voivat estää mediakasvatuksen toteutumisen

Koulujen tarjoamilla resursseilla ja laitteilla on vaikutusta mediakasvatuksen toteutumiseen. Resurssit kuitenkin vaihtelevat koulujen mukaan, ja voivat osaltaan vaikuttaa mediataitojen opettamiseen.

Nuoria kuvaillaan diginatiiveiksi, mutta johtaako sana harhaan?

Nuoret osaavat arjessaan käyttää erilaisia sovelluksia ja laitteita, ja he myös oppivat niiden käytön nopeasti. Taitojen nähdään kuitenkin olevan pintapuolisia, ja ne keskittyvät tiettyihin digitaalisiin laitteisiin ja sovelluksiin, joita nuoret käyttävät. Diginatiivi-diskurssi voi vaikuttaa siihen, että oppilaat yliarvioivat omat taitonsa toimia mediassa, mikä puolestaan voi vaikuttaa heidän motivaatioon mediataitojen oppimisessa.

Kiitos!

—
Terhi Hyvönen
—

Insight Manager

✉ terhi.hyvonen@kuulas.fi

📱 +358 50 413 4797

🌐 www.kuulas.fi

KUULAS
HELSINKI

KUULAS
HELSINKI

IPGMB